БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! *40-дэхи жэлээ гарана*

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 15 (10076) | 1963 оной январиин 18, пятница | Сэн 2 мүнгэн

аниин нэгэдэмэл циалис партиин VI съездэ

Союзай Коммунис партиин Центральна Комиоой коммунистнуудай, бүхы совет арадай зүгһөө гэдэмэл социалис партиин VI съездын делегаиин бүхы гэшүүдые, Германиин Демократическа ажалшадые халуунаар амаршална, танай съезтайгаар хүдэлмэрилхые хүсэнэ.

олон ороной ажабайдалдахи шухала үеын дүниин нэгэдэмэл социалис партиин зургаадахи байна. Марксизм-ленинизмын революционно сэхээр бэелүүлэн, Германиин нэгэдэмэл социаномическа болон культурна байгуулалтадаа алтануудые туйлаа. Германиин Демократическа городууд болон хүдөөдэшье социалис үйлэдбэануд булюу болоод байна. Өөрынгөө хатуужанманлайн хүтэлбэреэр ГДР-эй ажалшад мүнөө үргэн далайсатайгаар, амжалтатайгаар бай-

мдалай, социализмын хэрэгтэ, нациингаа амин туһада үнэн сэхэ байдаг дээрэһээнь Германиин циалис партиие ажалшан арад ехээр хүндэлдэг, эдэг байна. Германиин хүдэлмэришэн-таряашан гүрэниие али болохоор бэхижүүлхын тулада ргаха зуураа, СЕПГ бүхы демократическа парниитын организацинуудые патриотическа наонтдо нэгэдүүлэн жагсаагаад, нэгэдэмэл, де-, эб найрамдалда дуратай Германиин түлөө тэмсэлые толгойлно.

н Демократическа Республика хадаа Европодойбан, аюулгүй байдалай шухала хэрэм, мүн эрдемократиин, эб найрамдалай хорото дайсан бо- Германиин милитаризмда болон үһөө мэеэгээ эгшэдтэ эсэргүүсэн немец арадай бүхы түрүү дэг тэмсэлэй бата бэхи түшэг тулгуури болоно. орондын хани барисаанай, харилсаа холбооной итай эбэй договор баталхын, тэрэнэй үндэһөөр ндэхи байдал гуримшуулхын түлөө, дэлхэйн шэлхын түлөө Германиин Демократическа Респуб-

н нэгэдэмэл социалис парти уласхоорондын элөөнэй дайшалхы отряд болоно. Энэ парти енинскэ теориин арюун сэбэр байлгые шууд сэа, пролетарска интернационализмын гол ёһоэн, социалис хани нэгэдэлэй оронуудай нэгэдэсаалые бэхижүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмзмын, хуушанай үзэлэй, арад зонһоо таһарха бүхы үзэгдэлнүүдтэ эсэргүүсэн, социализмын измын агууехэ хэрэгэй илан мандахын түлөө эһээ Германиин нэгэдэмэл социалис парти дэл- болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй зүгһөө гдэнэ.

ной бүхы коммунистнуудай, бүхы совет арадай рхэйлэн, Советскэ Союзай Коммунис партиин омитет немецкэ газар дээрэ—научна коммунизури табиһан агууехэ хүнүүд Карл Марксын, льсын түрэһэн орондо социализм байгуулха мжалта туйлахыень Германиин нэгэдэмэл сова, бүхы немец коммунистнуудта, Германиин а Республикын ажалшадта үнэн зүрхэнһөө хү-

нэгэдэмэл социалис парти—Германиин Демоспубликын ажалшадай шалгагдамал хүтэлбэха болтогой!

н немец арадуудай хоорондохи бата бэхи хани илсаа холбоон мандаха болтогой!

оронуудай хүсэн түгэс хани нэгэдэл—бүхы дэл- найрамдалай найдамтай түшэг тулгуури бэ- байг лэ!

уехэ илагдашагүй һургаал—марксизм-лени- болтогой!

ВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

Хани халуун шон байдалда

риин 16. ТАСС-ай Селиверстов болон игэжэ дамжуулна: индерэй нэрэмжэтэ соо заседаниин эхилэ мүнөөдэр хүнүүд эхилэ. Нүхэр Н. С. түрүүлжэ үгэ хэ- делегадууд болон нь мэдэһэн байгаа. дэ зорюулагдаһан зон дүүрэтэрээ сугонно аппарадууд, трибуна тээшэ шэгга. с. СЕПГ-гэй ЦК-гай үүн Бруно Лейшөөнэй заседаниие ЦК-гай Нэгэдэхи Хрущевто үгэ үгөө. э альга ташалган С. Хрущевой трибудэнь альга ташаа. Делегадууд болон ээ бодоод, Советскэ с партиин делегашые амаршалаа. адэ зорюулагдаһан а. Нүхэр Н. С. Хрудээ, иигэжэ хэлээ: , ханинар! ндэ Советскэ Союпартиин — Ленинэй бүхы совет арадай —Германиин нэгэдэпартиин VI съездын ай партиин бүхы иин Демократическа ажалшадта хаүргэхыем зүбшөө- экономическа ануудтухай, Социализм үргэн далайга тухай нүхэр ээ. Бүхы дэлхэйн ай һанаа сэдьхэл уласхоорондын мүтон шухала асуусхайлбал Германиулга хэхэ тухай, Бабайдал гуримшуулһэн байна.

Н. С. Хрущевой үгэ хэлэжэ байхада, нэгэтэ бэшэ альга ташалган болоо. Эб найрамдалай түлөө, социализм болон коммунизмын нангин үзэл сурталай түлөө бүхы аха дүү коммунис болон хүдэлмэришэдэй партинуудай бүри нягта нэгэдэлтэйгээр хамтаараа тэмсэхэ шухала байһан тухай КПСС-эй делегациие толгойлогшын тэмдэглэхэдэ, зал соо дахяад нэрьемэ альга ташалган болоо. СЕПГ-гэй VI съездэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй эльгээһэн амаршалгые нүхэр Н. С. Хрущев үгынгөө түгэсхэлдэ уншаа.

Зал соо нэрьемэ шанга альга ташалган болоо.

В. И. Ленинэй скульптурна портредые съездэ бэлэг болгон КПСС-эй делегациин зүгһөө нүхэр Н. С. Хрущев барюулаа. Социализм, коммунизм байгуулгада шэнэ илалта туйлаха хэрэгтэ, марксизм-ленинизмын үзэл сурталай илан мандахын түлөө тэмсэлдэ мүнхэ Ленинэй образ бидэниие бултыемнай зоригжуулаг лэ гэжэ тэрэ хэлээ.

Зал соо дахяад альга ташалган болоо. Бултадаа хүл дээрээ бодоод, КПСС-эй делегациин толгойлогшые халуунаар амаршалаа. «Советскэ Союзай Коммунис парти, нүхэр Хрущев түрүүтэй Центральна Комитедынь мандаха болтогой!» гэһэн юрөөл табигдаа.

Нэрьемэ альга ташалган доро нүхэр Н. С. Хрущев нүхэд Вальтер Ульбрихтые. Отто Гротеволиие аха дүү ёһоор тэбэрээ.

Ехэ удха шанартай үгэ хэлэһэнэйнь түлөө, үгэһэн бэлэгэйнь түлөө Н. С. Хрущевто түрүүлэгшэ Б. Лейшнер съездын делегадуудай, КПСС-эй делегациие толгойлогшын үгэ хэлэхые хараһан, шагнаһан немецкэ олон миллион эрхэтэдэй зүгһөө баясхалан хүргөө.

Забһарлалгын һүүлээр СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн А. Нейман үгэ хэлээ.

РСФСР-эй, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДҮҮДТЭ ҺУИГАХА ҺУНГУУЛИИН КОМИССИНУУДАЙ ГЭШҮҮД РЕСПУБЛИКЫН ПРОМЫШЛЕННА ПРЕДПРИЯТИ, КОЛХОЗ, СОВХОЗ, ЭМХИ ЗУРГААНУУДТА ДЭБЖҮҮЛЭГДЭЖЭ ЭХИЛБЭ

* * *

Барандаа дэмжэбэ

Улаан-Үдын судна заһабарилгын заводой судна хабсаралгын цех соо үсэгэлдэр хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд олоороо сугларба. Хүдэлмэрилэгшэдэй энэ суглаан дээрэ түрүүлэн үгэ абаһан цехэй начальник Юрий Иванович Пантелеев РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин Улаан-Үдын окружной комиссиин гэшүүндэ заводойнгоо түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн Ринчин Данзанович Семеновые дэбжүүлхэ гэжэ дурадхаба.

— Ринчин Данзанович Семеновые бидэнэр һайн мэдэхэбди,— гэжэ үгэ абаһан ахалагша мастер Ветал Павлович Языков хэлэбэ.—Түүхэтэ долоон жэлэй эхинһээ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа ороһон заводоймнай хүдэлмэришэд абаһан уялгаяа жэлһээ жэлдэ амжалтатайгаар дүүргэжэ ябана. Эдэнэй дунда үнэн сэхэ ажалаараа мэдээжэ болоһон, халаан бүхэнэйнгөө нормые ходо үлүүлэн дүүргэжэ ябадаг хүнүүдэймнай нэгэн нүхэр Семенов болоно. Тэрэнэй бүтээһэн, хэһэн юумэн ходо эрхим шанартай байдаг гээшэ.

Цехэй начальнигай дурадхалые мүн бэшэ хүдэлмэришэд һайшаан дэмжэбэ. Тэдэнэй нэгэн нүхэр Кушнарев РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин Улаан-Үдын окружной комиссида дэбжүүлэгдэһэн Ринчин Данзанович Семеновые манай коллективэй эгээл этигэл найдабаритай хүнүүдэй нэгэн гэжэ тэмдэглэбэ.

Иигэжэ судна заһабарилгын заводой түрүү хүдэлмэришэн **Р. Д. Семенов** нүхэдэйнгөө дэмжэлгээр РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин Улаан-Үдын окружной комиссида нэгэн дуугаар дэбжүүлэгдэбэ.

Д. Балданов.

Комиссиин гэшүүн—түрүү һаалишан

ХАРГАНАА ТОСХОН. (**Телефоноор абтаба**). Эдэ үдэрнүүдтэ Харганаа нютагай ажалшад, малшад засаг түрэдөө—сүлөөтэ арадуудай нэгэдэл—РСФСР-эй Верховно Соведтэ, түрэл Буряадайнгаа АССР-эй Верховно Соведтэ болон нютагуудай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтада бэлэдхэжэ, тон ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ.

Мүнөө хаа хаанагүй республикынгаа дээдэ орган — БурАССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин Центральна комиссида эрхим хүбүүд, басагадаа дэбжүүлжэ байна.

Үсэгэлдэр манай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд, түбэй һаалиин фермынхид өөһэдынгөө суглаан дээрэ нютагайнгаа эгээл эрхим һаалишан, дүршэлтэй бэрхэ малшан **Пунсык Банзаракцаевна Жамсарановае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин Центральна комиссиин составта дэбжүүлээ.

Энэ суглаан дээрэ эгээн түрүүлэн колхозой магтаалта һаалишадай нэгэн Дулмажаб Ачитуева үгэ абаад, иигэжэ хэлээ:

— Пунсык Банзаракцаевнатай бидэ хорёод шахуу жэлдэ мал ажалда, ехэнхинь һаалишадаар сугтаа хүдэлжэ ябанабди. Энэмнай эрдэм һургуулияар ехэ бэшэшье һаа, өөрынгөө үнэн сэхэ сэдьхэлээр, һайн һайхан һанаагаараа хамтын ажалда бүхы хаба шадал, хүсэл оролдолгоёо үгэдэг хүн. Парти, правительствынгаа политикые һайн ойлгожо, хододоол түрүү зэргэдэ, нүхэдтөө жэшээ харуулан ажалладаг.

Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэ үнеэн бүриһөө 1942 литр һү һаажа, эрхим үрэ дүн туйлаа юм.

Д. Мункожапов,
колхозой парткомой секретарь.

Эрхимүүдээ шэлэбэ

Зүүн-Сибириин библиотекын институт. Тус институдай студентнэрэй, профессорнүүд-багшанарай хамтын суглаан Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха 8-дахи Баруун бэеын һунгуулиин округой комиссида өөһэдынгөө эрхим хүнүүдые дэбжүүлбэ.

Институдай партийна бюрогой секретарь нүхэр Лабыгин суглаа нээхэ зуураа, «Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалта тухай дүримтэй» сугларагшадые тобшо танилсуулба. Тиигээд хамагай түрүүндэ үгэ абаһан институдай культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие эрхилхэ кафедрын ахалагша багша А. В. Сасыхов институдайнгаа марксизм-ленинизмын кафедрые даагша Бата Бадмаевич Батуевай нэрэ дурдаба.

—Нүхэр Батуев үнгэрһэн һунгалтын үедэ һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшээр хүдэлмэрилһэн дүй дүршэлтэй эрхим түлөөлэгшэ,—гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Удаань институдай һуралсалай талые даагша Н. С. Васильев тэрэ дурадхалые дэмжэбэ.

Библиотекын факультедэй декан В. Ф. Яньшин трибунада гарана.

— Институдай комсомолой организациин зүгһөө һуралсалдаа эрхим сэгнэлтэ абадаг библиотекын факультедэй II курсын студент Илья Гаврилович Макаровые һунгуулиин округой комиссиин гэшүүндэ дэбжүүлнэб,—гэбэ.

Институдай хоёрдохи курсын студентка М. Б. Галданова үгэ абаад, нүхэр Макаров ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байһанаа нёдондо үнгэргэгдэһэн СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин үедэ харуулаа, манай найдаһан найдабариие дүүргэжэ шадаха нүхэр,—гэжэ мэдүүлбэ.

Библиотекэ эрхилхэ кафедрые даагша Н. С. Карташев, институдай гурбадахи курсын студент А. М. Никитин, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие эрхилхэ факультедэй декан В. Ф. Краснобаев болон бусад нүхэд Батуев, Макаров гэгшэдэй кандидатурые дэмжээ.

Округой һунгуулиин комиссида өөһэдынгөө эрхим түлөөлэгшэд нүхэд **Батуев, Макаров** гэгшэдые эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаба.

* *

Нэгэн дуугаар

Буряадай Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай коллективэйхид, оюутан үсэгэлдэр актова зал соогоо хүхюу баяртайгаар сугларбад.

РСФСР-эй Верховно Соведэй һунгалтын Улаан-Үдын һунгуулиин окружной комиссида түлөөлэгшые дэбжүүлгэдэ зорюулагдаһан суглаа институдай түүхын кафедрые даагша нүхэр Улымжиев нээбэ.

Ородой болон хилын саанахи литературын багша нүхэр Б. Ш. Гармаев түрүүлэн үгэ абана.

—Бүгэдэ арадай ехэ һайндэр—һунгалта ойртонхой. Мүнөө үедэ предприяти, колхоз, совхоз бүхэн улам шударгы һайнаар ажаллажа, һунгалтые ажалай ехэ амжалтануудаар угтахын хойноһоо оролдожо байна. Тиихынгээ хажуугаар һунгуулиин комиссинуудта эрхим һайн түлөөлэгшэдөө дэбжүүлнэ. РСФСР-эй Верховно Соведэй һунгалтын Улаан-Үдын һунгуулиин окружной комиссиин составта манай институдай багша нүхэр Татьяна Владимировна Еречневае дэбжүүлхые дурадханаб. Энэ нүхэр хадаа багшанарай болон оюутанай дунда ехэ хүндэтэй юм. Юундэб гэхэдэ, эрхим һайнаар хүдэлхэһөө гадна, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Ерээдүйн багшанарые уран зохёолдо ехэ дуратайгаар хүмүүжүүлхын хойноһоо оролдодог, лекцинүүдээ удха түгэлдэрөөр, һонирхолтойгоор үнгэргэдэг. Гадна хүдэлжэ байгаа багшанарташье туһалхын хойноһоо эрмэлзэдэг гээшэ.

Һунгуулиин окружной комиссида хэхэ ажал тон харюусалгатай, ехэшье байха юм бэзэ. Гэбэшье нүхэр Еречнева маанадай үзүүлһэн этигэл найдабариие нэрэтэй түрэтэйгөөр харюулжа шадаха байха. Минии энэ дурадхалые дэмжэхэ байһандатнай найданаб,—гээд багша нүхэр Гармаев үгэеэ дүүргэжэ, удаань түүхэ-хэлэнэй факультедэй гурбадахи курсын студент Галина Куликова гэдэг ендэр дээрэ гарана.

—Нүхэр Еречневада багшалуулдагбди. Тиимэһээ энэ хүн тухай ехэ һайнаар мэдэхэшье байнабди. Нүхэр Еречнева ажалдаа ехэ оролдосотойгоор хандадаг байһанаараа, мүн өөрынгөө ехэ культураар маанадта үльгэр жэшээ харуулдаг юм... Багшадаа бултааран дуратайнуудбди. Багшыемнай дэбжүүлһэнэйтнай түлөө баясхалан хүргөөд, энэ дурадхалые халуунаар, үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэб. Этигэл найдабарииетнай харюулжа шадахал байха,—гэжэ тэрэ хэлэбэ.

—Нүхэр Еречневагай кандидатурые ехэтэ һайшаанаб. Һунгалтын комиссидашье хүдэлхэдөө эдэбхи үүсхэл гаргаха байха. Тэрэниие бултааран дэмжэхыетнай уряалнаб,—гэжэ түүхэ-хэлэнэй факультедэй хоёрдохи ~~курсын~~ студент Александр Савинков сэдьхэлээ хүдэлгэн мэдүүлбэ.

Нүхэр **Еречнева Татьяна Владимировнае** РСФСР-эй Верховно Соведэй һунгалтын Улаан-Үдын һунгуулиин окружной комиссиин составта дэбжүүлхэ гэһэн тогтоол нэгэн дуугаар баталагдан абтаба.

Р. Халзанов.

Хүдөөгэй ажалшадай түлөөлэгшэ

—Хүндэтэ нүхэд! Манай колхоздо Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин Центральна, нютагай Соведтэ һунгаха һунгуулиин комиссинуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ ехэ этигэл найдабари тудаа. Хэндэ ямар һанамжа дурадхал байнаб,—гээд Тарбагатайн «Маяк» колхозой парткомой секретариин орлогшо нүхэр Исаев колхозой гэшүүдэй хамтын суглаанда хандана.

— Намда үгэ үгыт!—гээд колхозой түрүүлэгшэ нүхэр К. М. Степанов һууриһаа бодоод:

— Иимэ ехэ этигэл найдабарида хүртэһэн манай колхозой гэшүүд һунгуулиин Центральна комиссида эрхимэй эрхим, шадамар бэрхэ нүхэрөө һунгаха ёһотой. Тиимэһээ би колхозойнгоо ниитын хэрэгэй түлөө хамаг хүсэ шадалаа элсүүлдэг, түрүү комбайнер Георгий Моисеевич Чистяковые тус һунгуулиин комиссиин гэшүүндэ кандидадаар дэбжүүлнэб,—гэбэ.

Тэндэ сугларагшад энэ дурадхалые дэмжэжэ, нэрьемэ альга ташалгаар угтана.

Колхозой хоёрдохи отделениин партийна организациин секретарь А. В. Савинда үгэ үгтэнэ:

— Нютагай Соведтэ һунгаха һунгуулиин комиссиин гэшүүндэ кандидат болгожо, нэгэдэхи отделениин эрхим һаалишан Феодосия Нестеровна Степановае дэбжүүлнэб. 1928 ондо түрэһэн Феодосия Нестеровна колхозойнгоо ямаршье ажалда ябахадаа, даалгагдаһан хэрэгтээ зүрхэтэй зоригтойгоор хандадаг басаган юм,—гэжэ тэрэ һаалишанай намтартай сугларагшадые танилсуулна.

Колхозой бухгалтер А. М. Соколов, нэгэдэхи отделениин бригадир М. Н. Михалев, барилгашадай бригадын бригадир Т. Е. Степанов гэгшэд үгэ хэлэхэ зуураа, дэбжүүлэгдэһэн кандидатурануудые һайшаан дэмжэжэ байһанаа үнэн зүрхэнһөө мэдүүлээ.

Суглаанда хабаадагшад нүхэр **Чистяковые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин Центральна комиссиин составта, нүхэр **Степановае** нютагай Соведтэ һунгаха һунгуулиин комиссиин составта нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: багшанарай институдай актова зал соо. Ендэр дээрэ түүхэ, хэлэ бэшэгэй факультедэй 3-дахи курсын студентка Галина Куликова РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтын Улаан-Удын һунгуулиин окружной комиссида түлөөлэгшые дэбжүүлхэ тухай үгэ хэлэжэ байна. А. МАНТАЕВАЙ фото.

ТҮЛ АБАЛГЫН ҮЕДЭ КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ХОНИШ
ХУРЬГАШАДАЙ ДУНДА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨ ҮРГЭНӨӨР ЭМХИ

★ ★

Хурьгадынь үдэр бүри үдэһөөр

Хонишон бүхэнэй унаһан малгайгаа абангүй хүдэлхэ саг тулажа ерэнхэй. Хонидойнгоо хурьгалхые үнинэй хүлеэһэн хонишод үдэр һүниие танингүй ажаллажа захалба. Түл абалгын гэхэ гү, али хонишодой «ургаса хуряалгын» халуун хаһын хүрэжэ ерээд байхадань, XXII партсъездын нэрэмжэтэ (Захаамин) колхоздо ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Колхозой эхэ хонидой отарануудта 10 хоногой турша соо 500 гаран хурьган абтанхай. Илангаяа 1-дэхи, 3-дахи бригадануудта олон хурьгад абтаад, тобир тарганаар түлжүүлэгдэжэ байна. Эрхим хонишод Жамсаран Соктоевой, Очир Заятуевай, Георгий Галдановай отарануудта 70—100 хурьган абтажа, гарзагүйгөөр тэжээгдэнэ. Тэрэшэлэн Цырендоржо Цыреторовэй отарада түрүүшын табяад хурьган абтаа.

Нэрлэгдэһэн түрүү хонишодой, мүн бусад отарануудта хурьга абалгада һайнаар бэлдэнхэй һэн. Хонидой байранууд оролдосотойгоор заһабарилагдажа, түгэс бэлдэгдээд, үбһэ тэжээлшье хүсэд хүрэхөөр зөөгдэнхэй.

Хурьгалха хонид, мүн түрүүшын түлнүүд тусхай хаамагууд соо байлгагдажа, үбһэ болон шэмэтэ тэжээлээр, бүлеэн уһаар үдэр һүнигүй хангагдана.

Колхозой бүхы хонишод, хурьгашад хонин бүриһөө хурьга абажа, гарзагүйгөөр түлжүүлээд, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдтэ, нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиие бэлэг ехэтэйгээр угтаха гэһэн зорилго урдаа табинхай.

Г. Тугутов,
манай штатнабэшэ корреспондент.

Хонин бүриһөө хурьган абтаха

Зэдын «Октябрьска» совхозой 1-дэхи фермын ажахын тоосоондо ороһон хонишодой бригадын хонишод үбэлжэлгэдөө һайнаар бэлдээд, түрүүшын хурьгадые абажа, гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байна. Тус бригадын бригадир Цырендаши Бадмаевай, Бадмаев Тамажабай, Одуев Жамсын даадаг хонишодой отаранууд үбэлжэлгэдөө, илангаяа түл абалгадаа эрхим бэлэдхэлтэй. Хонидойнгоо хурьгалха байрануудые үни хада заһажа, үбһэ зелёнко газаагаа асаранхай. Эдэ отарануудта олон жэлдэ хонин ажалда хүдэлжэ ябаһан дүй дүршэл ехэтэй олон хонишод хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, Цырма Балданова, Цырен-Дулма Цынгунова, Пагма Одуева гэгшэд. Энэ бригада өөһэдынгөө хүсөөр үнгэрһэн зун һайн шанарай үбһэ бэлдэжэ абаа юм.

Эгээ мүнөө үедэ Бадмаев Тамажабай отара 70 толгой хурьга абаад, гарзагүйгөөр түлжүүлжэ эхилээ. «Январиин 20-һоо эхилээд, хурьгаднай «адхаржа эхилхэнь», — гэжэ Пагма Одуева хөөрэнэ. Түл абалгын харюусалгатай үедэ хонишодтоо туһалалсахаяа пенсидэ гараад амаржа байһан урдын хонишод отарануудта хүдэлхөөр ерэжэ байна. Жэшээлхэдэ, Одуев Жамсын отарада хуушанай хонишон Цынгунова Д. ерээд хүдэлжэ байна.

Энэ бригада 1454 эхэ хонидтой. Зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга түлжүүлжэ, хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулха, хурьгадые түлжүүлгээр хонишодой дунда дэлгэрһэн конкурсдо хабаадахаар шиидэнхэй.

Ц. Аюшеева.

★ ★ ★

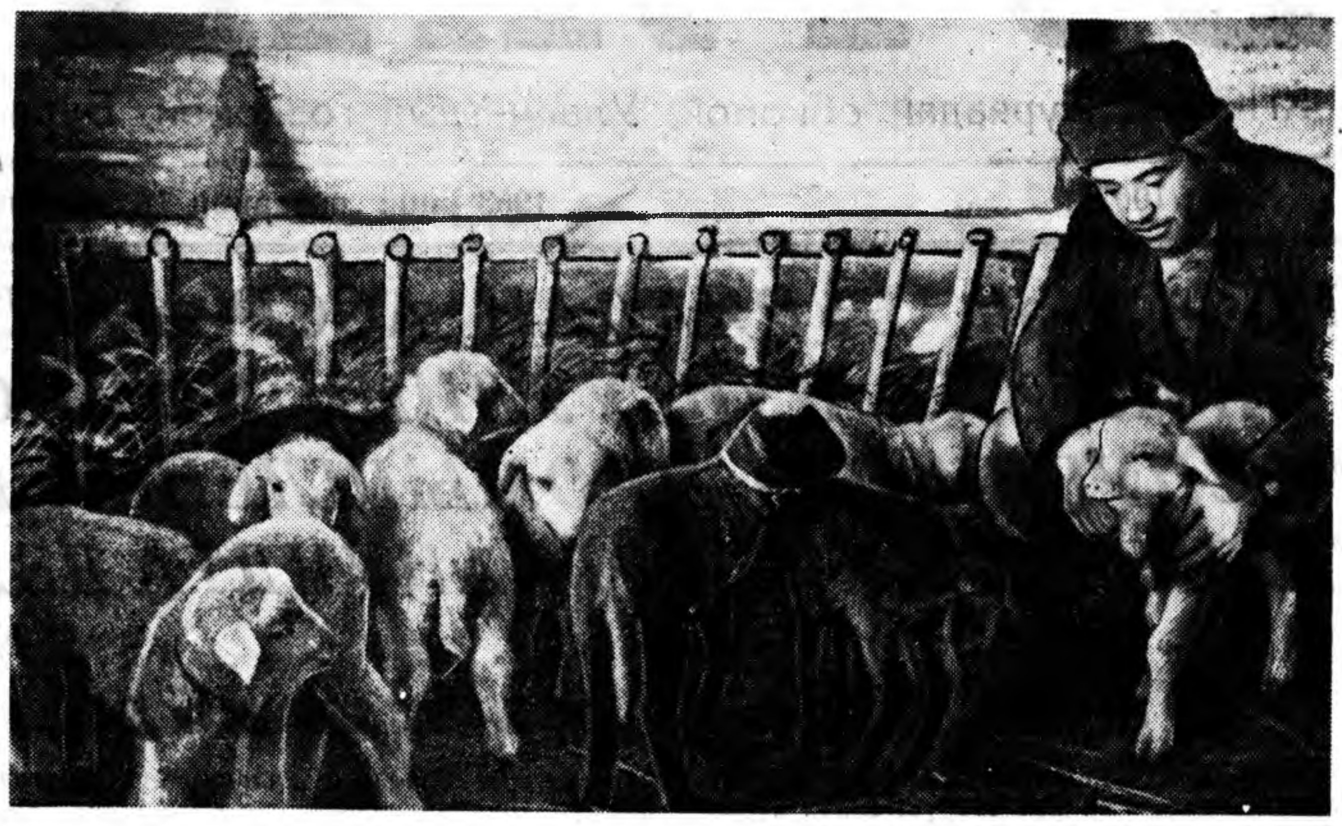

Зэдын XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Иван Тихонович Лапинай отара нёдондо жэлдэ 100 эхэ хониһоо 90 хурьга абажа, 5 килограмм шахуу нооһо хайшалһан юм. Энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаха гэжэ шиидэбэ. Мүнөө эдэнэр үбэлжэлгэеэ һайн үнгэргэнэ, 150 гаран хурьга абаад байна. Зураг дээрэ: тус отарын хонишон Иннокентий Александрович Хохлов нарай хурьгадай байра соо.
А. МАНТАЕВАЙ фото.

ШЭНЭ ГУРИМААР АЖАЛЛАНА

Тээсгэн, түл абалгын эхилхэһээ тээ урдахана, Бэшүүрэй совхозой 1-дэхи отделениин дүршэлтэй хонишодой нэгэн, коммунист Пүрбэ Аюровай даадаг эхэ хонидой бригадада иимэ хөөрэлдөөн боложо байгаа һэн.

— Байгша оной түрүүшын квартал соо бүхы хурьгадаа гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхын тула нилээд оролдосотойгоор хүдэлхэ сагнай ерэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэйнгээ алдуу дутагдалнуудые дабтаха ёһогүйбди,—гэжэ ахалагша хонишон Аюров хэлэнэ.

— Нээрээшье нёдондо ехэ алдуу хэһэн байнабди. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ нэгэ хүн даажа абаһан хурьгадаа оройдоол 45 хоног соо хараад, түлөөһыень абаһанайнгаа һүүлдэ тэдэнээ орхижорхёод ябашадаг байһан. Тиимэһээ хурьгашадай һүүлдэ бидэ өөһэдөө эхэ хонидые, тэдэ хурьгадыень харууһалха, түлжүүлхэ баатай болодог һэмди. Эгээл энэ үедэ хурьгад ехээр муудадаг, олонхинь гарзалдаг байгаа бшуу, —гээд бригадын дүршэлтэй хонишон Цыдып Шоймполов үгэ залгана.

— Зүб лэ даа. Мүнөө жэлдэ хурьга түрүүлжэ абаһан хүн бүхэн тэдэнээ дүрбэ һаратай болотор гэхэ гү, али хурьган бүхэниие 18 килограмм шэгнүүртэй болгожо эхэһээнь һалгаагаад, тушааха зэргэтэй,—гэжэ нүхэр Аюров зүбшөөнэ.

Тиигэжэ эндэхид хурьгадые зүбөөр түлжүүлэн, тэдэнэй харууһые бүри харюусалгатай болгоод, хурьгашадта таарамжатай зохид түлөөһэ тогтоохоор шиидээ. Жэшээнь, 540 эхэ хонидые хаража байһан нэгэ отарын хоёр хонишодто 3 хурьгашадые нэмэжэ үгэнэ. Тэдэнь дүрбэ һарын туршада хүдэлжэ, бүхы абаһан хурьгадаа түлжүүлхэ юм.

— Хурьгадайнгаа харууһа, тэжээлые ханалгатай һайнаар эмхидхээд байбал, энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлхэ дүүрэн аргатайбди, —гэжэ эндэхи Гутайн (3-дахи) отделениин хонишон Галсан Дыршиков хэлээ.

Эдэ үдэрнүүдтэ отделениин эхэ хонидой отарануудта түрүүшын хэдэн зуугаад хурьган абтаад, яһала һайнаар түлжүүлэгдэжэ байнхай.

Б. Цыренжапов,
Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин парткомой пропагандист.

★ ★

Зорилгонь: зууниһаа

Худан гол хүйтэн жабар, уурал, сагаан манаар тооһорно. Үдхэн шугы бургааһанай забһараар хэдэн зуугаад хонидой бэлшэжэ ябахань харагдана.

Эндэ Хэжэнгын совхозой 3-дахи отделениин эхэ хонидой хэдэн отаранууд байрланхай юм. Ажахын тоосоондо орожо, нэгэ бригада болон хамтарһан эдэ отарануудые механизатор мэргэжэлтэй Цырендоржо Гармаханов хүтэлбэрилдэг.

Энэ хадаа Доодо-Худан гэжэ газарта түбхинэһэн дүршэлтэй хонишон Дунгар Будаевагай даадаг эхэ хонидой отарынхидай ажал хүдэлмэри тухай тогтожо хэлэмээр гэжэ һанагдана. Нүхэр Будаева өөрөө 14 жэлдэ хонин ажал дээрэ хүдэлжэ дүй дүршэл ехэтэй болоһон, шадамар бэрхэ хонишон юм. Мүн нүгөө нүхэдынь: Галина Гарифулина, Дуся Нанзатова, Цырен Дамбиев, Ким Ширапов баһал хони, хурьга харууһалха, түлжүүлхэ талаар нилээд дүршэһэн, мэргэжэһэн зон.

— Отарадамнай хамта 658 эхэ хонид бии. Тэдэнэйнгээ тус бүриһөө заатагүй хурьга абажа түлжүүлхэл гэһэн тодо уялгатай хүдэлнэбди. Шэнэ жэлһээ хойшо 250 гаран хурьгад абтаад, нэгэшье гарзагүй томо болгогдожо байна,— гэжэ ахалагша хонишон Будаева хөөрэнэ.

Бэлэдхэл, байр
хада эдэнэр хэлэ
рэхэ, абаһан уя
гэжэ лаб этигэх
һайнаар заһаба
дулаахан, һаруул

— Хонидой тү
һуниндөө бүришь
Тэндэмнай саг ү
рэл носодог юм. Х
тарха болоо һаан
байха,—гээд хон
фулина ханада у
мо лампанууд ру

Мүн эндэ эм д
хэрэгсэлтэй вета
үбһэ тэжээл ехээр
зохидоор сомогдо
рэйнь хажууда х
түлеэншье ябтала
рынхидай үбэлжэ
даа һайнаар бэлд
наһатай пенсионе
ехэхэн туһа хүрг

— Би хүн зон
тухагүй байхада,
нагүйб. Мүнөөшье
шадай һуниндөө
хурьга абахадань,
һалсаа, туһала
амарнагүй,—гэжэ

Долоон жэлэй түр

Бэрхэл даа, Людм

Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлгээр, илангаяа һү һаалгаар Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз Хяагтын үйлэдбэриин управлени соо мэдээжэ болонхой. Энэнь колхозой малшадай оролдолгын үрэ мүн. Дүй дүршэл ехэтэй, үнэн сэхэ ажалаараа суурхажа ябаһан малшад эндэ олон. Людмила Унагаева 4-дэхи жэлээ Хутарай фермэ дээрэ һаалишанаар хүдэлмэрилхэдөө, үнеэдые һааха, харууһалха талаар баян дүй дүршэлтэй болоо. Оролдосотой һаалишан колхозой правлениин үгэһэн түсэбые, өөрынгөө уялгые жэл бүри нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байдаг юм. Үнгэрөөшэ жэл Людмила Унагаева даажа байдаг 18 үнеэдэй тус бүриһөө тугал абажа, 2400-гаад литр һү һаагаад, колхозойнгоо һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлээ юм.

2400 литр гээшэнь ехэшье бэшэ ааб даа. Теэд үнэндөө тон адли эрхэ байдалда ажаллаад, нэгэл үүлтэрэй үнеэдые һаажа байгаад, иимэ амжалта туйлаһаниинь һонирхолтой.

— Людмила Ивановна, үнеэн бүриһөө 2400-гаад литр һү яажа һааһан арга дүршэл тухайдаа хөөрэжэ үгыт,—гэжэ гуйхада, нүхэр Унагаева тобшохоноор аад, тодоор харюусаба. Энэ һаалишамнай өөр тухайдаа олон юумэ хэлэдэггүй, хөөрэдэггүй хүн юм.

Үнеэнһээ һү ехээр һаахын тулада юун хэрэгтэй гээшэб. Нэн түрүүн һайнаар, шадамараар, залхуурангүй һааха хэрэгтэй аа6 даа. Рационой ёһоор үбһэ тэжээл элбэгээр эдижэ байһан үнеэнһээ һү ехээр һаажа шадаагүй һаа, һаалишан лэ өөрөө зэмэтэй бшуу. Тиимэһээ нүхэр Унагаева үнеэдээ һаахын урда хүхэ дэлэнгыень эльбэжэ, нидхэржэ, бүлеэн уһаар

угааха заабари
гүй сахидаг.
Байгша онд
Ивановна даа
риһөө дунда
литр һү һааха
бяад, эсэшэ с
ажаллажа ба
сүүдхэдээ үнеэ
8 литр һү һаана

Людмила У
ехээр һааxaһа
тын хэрэгтэ
хабаадалсажа,
ойлгууламжын
ябуулалсадаг
мүн лэ магтуу
гөө дүй дүршэ
да хэлэжэ үгэ
шалтай. Нёд
ажалладаг зал
Антонина Анос
милын онол ар
хэрэглэжэ, үнэ
2200 гаран литр

Партиин Цен
митедэй ноябри
материалнуудт
байхадаа, 18 ү
һаажа, үдхэн т
бэг ехээр абах
ты.. түрүү һаа
мила Унагаева
лаа мэдүүлэн х

В.

Зураг дээрэ:
лэдбэриин упра
журовай нэрэм
зой түрүү һаа
Унагаева.

В.

ОЧЕРК

ШИ УРМЫЕМНИ ХУХАЛААГҮЙЛШИ

Будаев Данзан Санхаевич Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Дэрээнэй совхозой гурбадахи отделениин эрхим малшадай нэгэн юм. Тэрэнэй харууһалдаг 300 гаран эбэртэ бодо мал жэлһээ жэл бүри тобир тарганаар ондо ородог. Өөрөө ажалша малша хүн байһандаа, малаа харууһалха, манахадаа газараа танижа, сагтань тааруулжа шэмэтэй хоолтой бэлшээридэ ябуулдаг дүршэлтэй хүн.

«Энэ очерк бэшээшьегүй һаа, хүн зониие ехэ хохидолдо оруулхагүй һэм»,—гэжэ оло дахин ухаан бодолдоо бодоо, шэбшээ бэлэйб. Тиигэбэшье... теэд юун тиигэбэшье гэжэ даа. Сэхынь хэлэхэдэ, би Данзан Санхаевич Будаевай намтарые зураглан, олоной анхаралда табихаяа огто айгаагүйб. Айха юумэн үгы һэн. Харин нэгэхэн томо асуудал зүрхэ сэдьхэлдэм ороод һалаагүй. Нюдэнэймни үзүүртэ: суута хүнэй солото намтар. Ухаан соомни: хүнэй һайхан сэдьхэл. Зүрхөөрөө тэрэнээ һанахадамни: зохидхон бэетэй, хэлэн дээрээ халуун аялгатай, альган дээрээ ажабайдалай алтан хээтэй хүн эжэлүүдгүй харагдаа. Харахадамнишье, һанахадамнишье, ой ухаандаа бодохо, шэбшэхэдэмнишье,—өө мөөгүй, мүнөөнэй энэ сагай ёһотой хүн махабадаараа бодоо бэлэй. Тиигэбэшье һаань, бэшэжэ байһан гуурһамни гэнтэ зог татан алдаба. Дээрэ хэлэһэн баян бардам үгэнүүдни гэнтэ худал шэнгеэр үзэгдэжэ, һэшхэлни, һэшхэлни: «Ши коммунист хүн аад, Данзан Будаевые магтажа эхилхэдээ яана гээшэбши? Тэрэшни ажалша хадаа ажалша юм ааб даа, теэд... магтуулхаар үшөө эртэл»,—гэжэ намдаа хандаа. Юуб гэхэдэ хэдэн жэлэй тэндэ би энэ хүн тухай булай сухалтай фельетон бэшээд эльгээһэн хүм. Тэрэ фельетонойнгоо удха һанашабаб: Данзан Будаевич айлайнгаа гэрэй хэрэлсэй дээрэ гал галзуу юумэн дэбхэржэ байлай. Үлэ зүһэн гэхэ юумэн тэрэнэй нюур шарай дээрэ үгы болошоһон, һамааруулһан хүнүүдэй үгэ хүүршье дуулаха, шагнаха аргагүй,—хоошон лэ хараал шэрээл табижа байгаа һэн. Ойгуурнь үгэ хүүрээ дуулгуулжа ядаһан уһан уйлахай һамганиинь бүмбэрнэ. Тэрэ айлайхинь гэрэйнгээ үүдэ шэбхэдээд, барюулһаань аргамжаар орёожо, аргамжынгаа үзүүртэ эхэ басаган хоёр жаахан хүбүүнтэеэ булхa тэргэеэ бултыень дурдажа байгаа һэн. Иимэ хүн фельетондуулагдангүй яахаб!

...Би Данзан Санхаевичта дахяад гүйлгэжэ ошоо һэм. Тэрээнтэй бүхэли үдэр, һүни хөөрэлдөөбди. Шэг шарайень харахадамни, тэрэл хэбээрээ. Гэрэлтэй харахан буряад нюдэн. Гэнтэ, гэнтэ эгсэ болодог баргажан хэлэн... Дүшөөшье гаража ябаашье һаа, дүрөө дээрээ, дүүрэн шадалтай хүн. Данзан Санхаевич иимэл һэн даа—хододоо. Минии мэдээ ухаа ороһоо хойшо. Мүнөө теэд намайе яагаа муухайгаар угтахаяа һэдэбэ гээшэб? Урдань уулзахадаа: өө, ягаа һонин хүн ерэбэб,—гэһээр эмээл дээрэһээ сэб байса собхорон буугша һэн. Мүнөө эсэһэндээ гү, али ондоо бодолдо баригдаһандаа—аргааханаар, дурата дурагүйгөөр дүрөөһөө хүлөө ходолжо байна. Али малынь байрагүй байгаа гү? Али ехээр дааран гү? Али, али гэхэ асуудалнууд али олон бэлэй. Али гэжэ байнхаар, ойронь ошожо амаршалаа һэм.

— Һайн гээшэ хабди. Һай мууеымнай ажалаарнай тухайлна бэзэт,—гэбэл. Бидэ тамхилбабди. Тиигэбэшье Данзан Санхаевич халанагүй. Үнөөхил зандаа. Түхэреэхэн нюдэд соонь элдэбын бодолнууд түрисэлдэнэ, үймэлдэнэ ха. —Харууһалжа ябаһан малшни хаб загаһан шэнги хабтагар тарган юм байна. Ажалшни һайн ха юм даа,—гэбэб.

—Хаб шэнги... Үльгэр соохи үнеэд болошобо гү?—гээд, Данзан Санхаевич жаахa нимгэрһэн шэнги болобо.

— Үльгэр соошни үнеэд ехэ хабаададаггүй һэмнай. Тэндэшни буха, тэхэнүүд... баатарнууд хабаадалсадаг бэлэй. Жэшээнь, таншуу баатарнууд... Долоон жэлэй дорюун баатарнууд,—гэбэб. Тэрэмни сухалдахаа һанан:

— Хүниие наадан, энеэдэн бү болгогты! Би муу хадаа муу юм аабзаб. Теэд муу хүн хододоо муу ябадаггүй...—гээд бодолгото болоһондол доошоо харана, ташуураараа саһа обоолон, тэндэһээ гараһан халюун шара хагданда бүхы һаналаа табиһандал һуугаа бэлэй. Нэгэ хирэ үгэ дуугүй байһанай һүүлээр:

— Данзан Санхаевич, хүлисэгты. Би таниие сухалдуулха гэжэ ерээгүйб. Ой ухаандам тиимэ юумэн байгаагүй. Теэд таниие муушалхань гэжэ намайе яажа һанаабта?

Намаяа, нүхэрни, буруу ойлгобо хаш. Данзан Будаев бэлшэжэ ябаһан мал тээшээ ёлогод байса хараад, тэдэнэйнгээ тарангүй эбтэйхэнээр эдеэлжэ байхада, һанаагаа залаһандал:

— Ши намайе багшамни гэжэ нэрлэдэг һэмнайш. Би тэрээндэшни ехэл омогорходог, баясадаг бэлэйб. Теэд тэрэ тодхорто үйлын болоогүй хада, бидэ хоёр халбагаа яашье хахархагүй һэмди. Бишни ойрохон зуура тэнэгдээд абааб. Ойрохон зуура... Хахад соо,—гээд тэрэ газар руу нёлбожорхино. Тиихэдэнь би һанааеынь заһан:

—Халбагаашье хухараа гэхэ юун байхаб даа. Халбага заһахада, шэнэдхэхэдэ болохо. Тиигэбэшье муухай юумэн болон алдаа бэлэй. Дүшөөд наһанайш нэрэ хүндэ хахад үдэрэй мананда хуу хушагдан алдаа һэн,—гээд нюур өөдэнь нэтэрүүгээр шэртэн харабаб. Абяагүй байхыень ажаглаад, улам зүрхэлэн: — Тиихэдэ багшаяа фельетондон алдаа һэм,—гэжэ хэлэжэрхибэб. Данзан Санхаевич ехээр сошон, жэгшэһэн гүрөөһэндэл тархяа өөдэнь гонойлгон үргэжэ, нюдэд соогоо ямар нэгэ хайратай толо бадаруулаад орхибо.

— Фельетондоол һаа, шимни намая алахал һэнши. Бэшээ яагаа гэжэшье дуулаа һэм. Яажашье, баарһамни тэрэнээ толилуулаа, гаргуулаагүй гээшэбши,—гэжэ нам руу бүришье налгайгаар хараад байба. «Теэд шамтай сугтаа хүдэлдэг нүхэдшни хэлэжэ, энэ гай зайһаа хойшолуулжа шадаа. Минии үүргэ бага, ши нүхэдтөөл баярлаха ёһотойш гэжэ хэлэхэеэ һанаашье һаа, хэлэбэгүйб. Үнэхөөрөөшье тэрэ үдэр энеэдэтэй ушар болоо һэн. Радна Цыбенович намда ерээд:—Муу юумэ бү һаныта, Данзан Санхаевич заяандаашье иимэ бэшэ юм. Би тэрээнтэйшни суг хүдэлмэрилһөөр арбан табаад жэл боложо ябанаб. Мүн урданьшье эндэ тэндэ суг хүдэлмэрилһэн байхаб. Иимэ юумэн юрэдөөшье тэрээнтэй ушараагүй юм. Болихол байха, болихо,—гэн байгаа һэн. Тэрэнэй саанаһаа Андрей Сагалаевич Гааргынгаа баазын партийна организациин зүгһөө шамайе үмөөржэ ороо. Мүн һаалишад, тугалшад булта шам тээшэ болонхой, ехэл үмөөржэ, хайрлажа байгаа һэн. Тиигэбэшье һаань, урмаа ехэ хухарһандаа досоомни: «шамайе хэһээхэл» гэһэн бодол эжэлүүдгүй бушхажа, бусалжа байгаа һэн. Теэд архида ямар абаралта шалтагаан байгша бэлэй!

— Һайн һайхан сэдьхэлээрээ, мүн амжалтатай ажалаараа хүн зэмэ тодхороо угаажа, тэрэнээ бэеһээн холодуулжа болодог!

— Ажални яһала һайн! Эдэ бэлшэжэ байһан 300 гаран толгой һаамхай үнеэдшни жэлһээ жэл бүри улам һүтэй боложо, бэеэр улам томожожо таргалжа ябадаг гээшэ. Энээниие нюдэгүй, һохоршье хүн тухайлха байха. Жэшээнь, табан жэлэй тэндэ тэрээ тэрээхэн улаан соохор үнеэнһээш оройдоол хоёр-гурба литр тухай һү һаадаг һэн. Мүнөө тэрээнһээш арба-арба гаран литр хүрэтэр һү һаана. Ургалта бии гү? Бии. Теэд мууран, тураһан үнеэн гэжэ Радна бидэ хоёрой адуулдаг үнеэд соо орой байхагүй,—гээд Данзан заа үхибүүндэл нюдыем гэтэшэбэ.

Энээхэн үедэнь Данзан Санхаевичые ехэл һайнаар ойлгожо абаа һэм. Багшамни миниингээ, һурагшынгаа урда, ямар нэгэ зэмэ хэһэн шабидаал адли болошоод гэмэрхэдэжэ байгаа. Нюдэд соонь, намайе һургаха ямаршье хүсэл үгы, гансал: «Яаха, хээхэ бэлэйбиб»—гэһэн зүбшөөл гуйһан тэмдэг үзэгдэн байлай. «Энээхэн очерк бэшэжэ, олоной нюдэн доро шамаяа магад сагааруулжа болохо аа гүб»,—гэжэ һанахадаа шам тухай бэшээб. Энээниимни хари зүб ойлгоорой. Фельетон бэшээ гэжэ һанабаш. Тиимэ бэшэ. Би зэмэ тодхор тушааш халта дурдаашье һаа, амжалтыешни зураглахаа һанаа бэлэйб. Би шамайе эхэ, эсэгэдээл адли дүтэ, һайнаар мэдэхэ байһандаа, шамдаа ши гэн хандаһан байхаб. Теэд ши гэнгүй аргамгүй. Юуб гэхэдэ, шинии ударидалга, хүтэлбэри доро зургаатайхан хүбүүн эгээл түрүүн ажалай амта шуһа мяхандаа шэнгээжэ абаа бэлэйб. Шинии гар доро, би ажалта үдэр, ажалай амжалта, эдеэ хоолой өөрын нормо тухай мэдэхэ болоо һэм, тиигэжэ хүдэлмэришэ хүнүүдэй зэргэдэ гаража эхилһэн намтартай байхаб. Тэрэ үемни намдаа мүнөөшье болотор һаруул һайханаар һанагдадаг юм. Ши теэд хүлисөөрэй. Магад энэ очерк соогоо шиниингээ амжалтые багаар дурдажа болооб. Шинии амжалта ехэ. Үнгэрэгшэ жэлэй октябриин һайндэрэй найр дээрэ Хүндэлэлэй арбан долоодохи грамотаяа ажалша гартаа тогтоон абана һэмнайш. Би энээндэшни баһашье баярлаа бэлэйб. «Багшамни бариһанаа, бажууһанаа алдаагүй ябана ха юм даа»,—гэһэн бодол намда түрөө һэн.

Үглөөдэрынь бэлшээри дээрэшни ерэхэдэм, шогтой хүхюунээр шимни намаяа угталайш. Олон юумэ хөөрэлдөө һэмди. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй баталан абаһан шиидхэбэринүүдээр һонирхолтой хөөрөө дундаа хээ һэмди. Һанааншни һаруул һайхан һэн. Моринишни һэргэг, адуулһан малшни тобир тарган байгаа һэн. Баяртай, түрэл Гааргымни түрүү малшан!

С. АНГАБАЕВ.

Мяха ехээр абаха арга бии аад, хүсэд хэрэглэгдэнэгү

Манай совхоздо мяха, илангаяа үхэрэй мяха ехээр абаха арга бии гээшэ. Тиимэһээ энэ хэрэгтэ бага бэшэ анхарал табигдадаг.

Һүүлэй жэлнүүдтэ буруу, хашарагуудые түргөөр түлжүүлхэ талаар зарим тэды амжалта туйлагдаа. Республика доторoo алдаршаһан тугалшан Зинаида Федотовна Литвинцева жэл бүри 50—70 тугал даажа абаад, тэдэнээ 12—14 һаратайдань 300—320 килограмм шэгнүүртэй болгоно. Үнгэрэгшэ жэлэй январь—февраль һарануудта түрэһэн 66 тугал даажа абаад, ноябриин 1 болотор тэдэнэй дунда зэргын шэгнүүрые 239 килограммда хүргөө. Намарай һарануудта тэрэнэй харууһалдаг тугалнууд дунда зэргээр сүүдхэдээ 800—910 граммаар нэмэһэн байна.

Энэ түрүү тугалшанай дүй дүршэлые совхозой бусад малшад ажалдаа хэрэглэдэг болонхой. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада совхозой тугалшад нүхэр Литвинцевагай ажалтай танилсахаяа байра дээрэнь хоёр дахин ошоһон байха юм. Тэрэшэлэн нүхэр Литвинцева һаалиин фермэнүүдээр ябажа, тугалнуудай хэр зүбөөр харууһалагдажа, эдеэлүүлэгдэжэ байһые харадаг. Тугалшадта өөрынгөө дүршэл тухай хөөрэжэ үгэхын хажуугаар, яажа тэжээл буйлуулха, зүбөөр хубаарилжа үгэхэ тухай бодото дээрэнь заажа үгэдэг заншалтай.

Мүнөө совхозой олохон тугалшад нүхэр Литвинцевагай дүршэл хэрэглэжэ, нилээд ехэ амжалтануудые туйлана. Һая болотор гурбадахи отделенидэ (Ново-Сретинскэ тосхон) тугалнууд муугаар түлжүүлэгдэдэг байгаа. Жэлтэй болоһон буруунуудынь арайхан гэжэ 160—180 килограмм татадаг һэн. Эндэхи тугалшад нүхэр Литвинцевагай дүршэлые ажалдаа хэрэглэжэ, һайн үрэ дүн туйлажа эхилээ. Тугалшан Евдокия Ткачева 1961 оной декабрьда, 1962 оной январьда гараһан 35 тугал даажа абаад, тэдэнээ ноябриин 1 болотор 265 килограмм татадаг болгожо шадаа. Ноябрь һарада тэдэнээ бүри һайнаар харууһалжа, тус бүриинь шэгнүүрые 1020 граммаар нэмээһэн байха юм. Тиигэжэ тугалнуудаа жэлтэйдэнь 300 килограмм шэгнүүртэй болгоо. Мүн энэ фермын тугалшан Татьяна Ткачева, И. П. Жеребко, И Н. Пономарев, Л. Бадмаев гэгшэд тугалнуудые түлжүүлхэ талаар ехэ шадабаритай болонхой.

Тиигэбэшье эдэ түрүүшүүлэй хажуугаар ажалдаа муугаар хандадаг, тугалнуудаа һайнаар түлжүүлжэ шададаггүй малшад үшөөл бии. Жэшээнь, зургаадахи отделениин тугалшад Галина Монастырщина, Бальжинима Будаева гэгшэд тугалнуудаа 7—8 һаратайдань арайхан 137 килограммда хүргэһэн байха юм. 4-дэхи отделениин һаалиин фермэдэ хүдэлдэг малшад Петр, Яков Паньковтон нүхэр Литвинцеватай нэгэ адли эрхэ байдалда, зэргэлэн ажаллажа байгаад, тугалнуудаа 8—10 һаратайдань миил 139—164 килограммда хүргэнэ. Эдэнэй харууһалдаг буруунууд ноябрь һарада шэгнүүрээ нэмээхын орондо хорооһон байна.

Үбэлэй, хабарай һарануудта тугал, буруунуудые биратай һайнаар харууһалангүй байгаад, тэдэндээ хэмһээ үлүүсэ

тарья талханай
ниинь үхэрэй мя
үнэ сэн ехээр нэ
1957 ондо малай
мэсын центнер б
риг 60 мүнгэтэ,
түхэриг болоо һ
гурбан квартал
түх. 98 мүнгэтэ
юм.

Яахадаа мал
гүүртэ бухэндэ
гүйб гэхэдэ, ол
харюусалгагүй
дана. Шахан тар
мүн түргөөр т
байһан мал хэр
наб гэжэ фермы
мэргэжэлтэд саг
ганагүй. Гадна,
нүүдтэ малаа т
һайнаар эдеэлүү

А
Бэшүүр

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1963 оной январиин 18.

...ургуулиин шэнэ байшан баригдаба

...агай «Победа» ...һургуулиин шэнэ ...ижа дүүргэбэ. ...улаасуулагдадаг ... мүнөөнэй дунда ...урин эрилтэ дүү-...р юм. ...гай хүүгэд нэгэ халаанай хэшээлнүүдтэ орожо эхилбэ.

Шэнэ һургуулиин нээлгын ёһололдо колхозой, совхозой ударидагшад хабаадаба. Энэ баярта үдэртэ зорюулжа бэшэһэн шүлэгөө уншагшадай анхаралда табинам.

...игэй булаг харьялаг!

...рэлэй үлгы —
... ордонние
...гай ажалшад
...хэлээрээ барижархёо.
...үгэдтээ,
...ндаа
...бэлэглэһэнээ
... байналта.
...һөө бодхооһон
... һургуулидатнай
... шадабаряар
мүндэлһэн

Бэлигэй булаг харьялаг лэ.
Түрэлхидэйнгөө үгэһэн бэлэгые
Тогтоон абаһан үхибүүд
Агжам сэсэн ябадалаараа,
Ашынь харюулха уялгатайт.
Эгэтын адагта яларагша
Энэ һайхан һургуулиһаа
Эрдэмтэд солотой дэгжэжэ,
Энхэдээ нютагаа алдаршуулаг лэ!

Цокто Номтоев.

...хээр баярлабад

...отын зүүн захада ...хонуудтай, гурбан ...игдажа дүүрэбэ. ...улай үедэ сэнгэн ...ай багашуул янва-... һургуулиингаа бо-... алхабад. Багша-... барандаа сэдьхэлээ ...

...ибүүднай хоёр ха-...болобо. Барилгашад-... багашуулдаа ёһо-... даа. Иимэ һайхан ...ха, ажаллаха гээшэ ... гээшэб!—гэлсэнэ.

...э һургуулиин бай-...гүй гоёхон. Һургуу-... ороһоор гардероб-...лээ тайлаха багтаа ..., тэбхэрхэн сагаан ...голүүлэгдэһэн пол ... алдахат. Тэндэ-... уран гоёор, нюдэ ...лэгдэһэн ута гэгшын ...бажа, классуудайнь ... орожо сэдьхэлээ ха-...шье таһалгадань ариг ...үүд. Сэхынь хэлэха-...далгэхөөр. Ууралаар ... һэн тула нэгэл ...ма дулаан. Соёлой ...до, спортын элдэб ...табигданхай. Турни-... бруснууд, гиринүүд, ... баскетбол, волейбол ...гэ тоолохо болоо ...това болон лекцион-... зол—гайхан, һонир-... шаазан люстрэ-...лэй сэсэгүүд, уран ...льнүүд, паркетнэ ... химиин, математи-... манай үе сагай һур-...гэнүүдээр гүйсэд ...долой цех болон ...элдэб түхэлэй ста-...зэмсэгүүдээр баян. ...иотекэ соо ялайса ...афууд дотор, тагууд ...нгэн ном, журнал-... һургуулиин уужам ... орожо, электрын ... сэбэрлэхэ, угааха, ...урил шэгшэхэ элдэб түхэлэй машина, зэмсэгүүдые хараабди. Эдэ бүгэдэ электрын хүсөөр ябуулагдадаг байба.

Найман жэлэй шэнэ һургуулида зорюулагдаһан хэдэн зуугаад хүнэй хабаадалгатай баяр ёһололой суглаан дээрэ барилгашад—маляр А. М. Захарова, шулуушадай бригадын бригадир Игумнов, дархашуулай бригадын бригадирнууд Александр Ширшиков, Черепанов болон бусад ажалша бэрхэ нүхэдтэ Хүндэлэлэй грамотанууд, мүнгэн шан барюулагдаа.

Сэлэнгын промышленно-үйлэдбэриин зоны парткомой секретарь М. Ц. Дондубон, тус һургуулиин директор О. Новикова гэгшэд эрдэм соёлой үшөө нэгэ гуламтын нээгдэһэнтэй дашарамдуулан, суглаанда хабаадагшадые амаршалаа.

Галуута Нуурай шахтоуправлениин, шахткомой зүгһөө нүхэр Гвоздарьков һургуулиин коллективтэ физическэ кабинедэй түхеэрэлгэ, Гусиноозерск городой гэгээрэлэй таһаг «Комета» маркын радиоло бэлэглээ.

Баяр ёһололой суглаанай удаа һургуулиин оюун бэлигтэй шабинар уран һайхан наадаяа дэлгэбэ.

Р. Балданов,
манай корреспондент.

1963 оной хэблэл захилгын дүнгүүд

1963 ондо абаха хэблэл тараалга манай республика дотор яһала һайнаар үнгэргэгдэбэ. Городууд болон хүдөөгэй ажалшадай дунда энэ жэл 340 мянган хэһэг газетэ, журналнууд захюулагдаа. Тиихэдэ түбэй газетэ, журналнуудай захилые хараха болоо һаа, нёдондонойхидо орходоо 50 мянган хэһэгээр дээшэлһэн байна. Жэшээлхэдэ, «Сельская жизнь», «Экономическая газета», «Учительская газета» болон бусад газетэнүүдэй захил 2-3 дахин нэмээ.

Хэблэл тараалгын хүдэлмэрие Кабанскын, Бэшүүрэй, Баунтын хэлхеэ холбооной конторын хэблэлэй таһагууд амжалтатайгаар ябуулаа. Мүн Баргажанай, Тарбагатайн, Яруунын аймагуудта энэ хүдэлмэри муу бэшээр үнгэргэгдөө.

Гэхэ зуура, хэблэл тараалгын хүдэлмэри хэдэн аймагуудта һулаар үнгэргэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Илангаяа Зэдын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй хэблэлэй таһагууд өөрынгөө уялгые гүйсэд дүүргэжэ шадаагүй. Республикын газетэнүүдэй, агитаторай блокнодой захил олохон аймагуудта хангалтагүйгөөр эмхидхэгдээ.

1963 ондо абтаха газетэ, журналнуудай захил үнгэрөөд байна гэжэ тооложо болохогүй. Үлөөшэ арбан нэгэ һарын хугасаа соо захил абалгын хүдэлмэри үдэр бүри ябуулжа байха гээшэ партийна, комсомолой комитедүүдэй, хэблэлэй таһагай түлөөлэгшэдэй шухала зорилго болоно.

Н. Хазагаев,
облсоюзпечатиин инструктор.

Мухар-Шэбэрэй «Знамя Ленина» колхоз өөрынгөө хүсөөр һургуулиин 4 шэнэ байшангуудые баряа. Мүнөө эндэ Галтай нютагта 11 жэлэй интернат һургуули баригдажа байна. Зураг дээрэ: Хушуун үзүүрэй 8 жэлэй һургуулиин 5-дахи класста хэшээл үнгэргэгдэжэ байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Номой шэнжэлэл

Шэнэ „Үзэглэл" тухай хэдэн үгэ

«Һургуулиие ажабайдалтай холбохо, арадай гэгээрэлые улам саашань хүгжөөхэ» гэһэн хуули 1958 ондо СССР-эй Верховно Соведээр баталагдаһан байна. Тиимэһээ һуралсалай түсэб ба программанууд нилээд ехээр хубилха ёһотой һэн. Арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрие шэнэдхэн табилгатай хамта, буряад эхин һургуулиин һуралсалай түсэб мүншье шэнэдхэн хубилгагдаһан байна ха юм.

1960 ондо шэнэ программа зохёон гаргагдаа бэлэй. Ойрын 1-2 жэлнүүд соо шэнэ учебнигүүдые программын ёһоор тааруулжа, хэблэхэ зорилго табигдаһан байна. 1961 ондо буряад эхин класста үзэхэ «Үзэглэл» хэблэгдэн гаргагдаа һэн. (Авторнуудынь И. Д. Бураев, Д. М. Мижидон). Тус хэблэлдэ бэлдэлгэндэ түрүү багшанар Будаев Б. Б., Цыбикова Д-Х. гэгшэд хабаадалсаа юм.

Һаяхан Буряадай багшанарай институдта шэнэ «Үзэглэлые» зүбшэн хэлсээ. Шэнэ «Үзэглэл» тухай энээнһээ урда табан жэл Сэлэнгын аймагай Тамшаагай эхин һургуулида багшалһан, мүнөө студент Гасарунова Дарижап буряад таһагай багшанарай ба студентнэрэй хэлэ бэшэг шудалха бүлгэмэй урда элидхэл хээ. Тэрэ элидхэл соогоо шэнэ «Үзэглэлые» удаадахи «Үзэглэлтэйнь» зэргэсүүлэн харуулжа шэнжэлээ.

Шэнэ программын эрилтые И. Н. Имехеновэй найруулһан «Үзэглэл» хангажа хүсэд шадаагүй бшуу. Тиимэһээ һая гараһан «Үзэглэл» илангаяа һайн, бүхы зурагуудынь үнгэтэ болгогдонхой. Бэлэдхэлэй үедэ үзэхэ зурагуудынь олон янзын. Ехэнхи зурагуудынь һурагшадай ажабайдалтай тон нягта холбоотой, үзэһэн материалаа түргэн хадуужа абаха.

Бэшэхэ шадабарида һурагшадые һургалгын үедэхи материалнуудынь нилээд гуримшуулагданхай. Үхибүүдэй уншаха материал хуряангы, үгэнүүдынь үсөөн үетэй. Үзэг ба абянуудтай танилсуулха үедэ хэгдэхэ упражненинүүд олон янзын болгогдонхой. Жэшээнь, «м» үзэг үзэжэ эхилхэдээ һурагшад нэн түрүүн зураг хаража хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ, өөһэдөө мэдүүлэлнүүдые зохёоно, һүүлээрнь абяантай ба үзэгтэй танилсажа, уншажа һураха юм. Хоёрдохи хэшээлдэ үзэгөө бэшэжэ һурахадаа, үзэгэй хубинуудые, бүхэли үзэг, һүүлдэнь үгэнүүдые болон мэдүүлэлнүүдые бэшэнэ бшуу. Иимэрхүү онол аргые, Э, Н, О, Г гэхэ мэтэ үзэгүүдтэй танилсуулха үедөө хэрэглэжэ боломоор.

Олон янзын упражненинүүд хэшээл бүхэндэ үгтэнхэй. Һурагшадай үзэһэн материалаа хадуужа абахадань илангаяа туһатай бшуу. Уншалгын ба бэшэлгын талаһаа эгээл хүнгэн үзэгүүд, абянууд үгтэнхэй (а, ш, х, с).

Хэшээлдээ үзэхэ бодото хэрэгсэлээ бэелүүлхэ упражненинүүд мүн лэ олон болгогдоо. Эдэ упражненинүүдые дүүргэжэ байхадаа һурагшад дутуу үгэнүүдые гү, али мэдүүлэлнүүдые хүсэд болгожо өөһэдөө бэшэнэ. Эдэ бүгэдэ һурагшадай хүдэлмэрие һонирхолтой болгоно ха юм.

Уншалгын үедэ үзэхэ материал баһал шэнэдхэн хубилгагданхай. Һурагшадай ажабайдалтай холбоотой материалнууд үсөөн бэшэ («Булта һурана», «Һургуули», «Манай класс», «Туһатай ажал» — г. м.). Гэхэтэй хамта, республикын арад зоной ажал хүдэлмэри, Эхэ ороноо зураглан харуулһан материалнуудые онсо тэмдэглэмээр. («Колхоз», «Фермэ», «Улаан-Үдэ», «Ленинэй орденто завод», «В. И. Ленин», «Эб найрамдал»).

Тус «Үзэглэл» шэнэ программада һайса тааруулагдаһан, тэрэнэй эрилтые нилээд һайнаар хангажа шадаха байна.

Тиибэшье һаа, энэ «Үзэглэл» соо бага сага дутагдалнууд бии гээшэ ха гэжэ һанамаар. Зурагуудыень харахада, буряад хубсаһатай һурагшад бии, теэд үхибүүднай наһатай хүндэл харагдана. Мүнөө үедэ буряад һургуулиин һурагшад, буряад хубсаһа үмдэдэггүй гэбэл алдуу болохогүй байха. Энээнэй орондо һурагшадай үмдэдэг формоор тааруулаа һаа, ёһотойл гүлмэрхэн үхибүүд харагдахал һэн. (1-дэхи, 4, 5, 7 нюурнуудта). Зарим зурагуудынь бүдэхир, нюурнуудынь тодо бэшэ, (92, 95 нюурнуудта).

Түргэн ба удаан аялгануудые нэгэ доро үзэхөөр хараалагдаһаниинь муу даа. Анхан түрүүн үзэг, абянуудые үзэжэ эхилхэдээ, һурагшад түргэн аялганиие удаанаар татажа уншадаг тула, удаан аялганиие түргэн аялганһаа илган уншахань тон хүшэр байдаг ха юм. А-ша гэжэ уншахын орондо а (а)-ша, о-шо гээшые (о)-шо гэжэ уншадаг бшуу. Удаан аялганиие түргэн аялганһаа амяарлан үгөө һаань буришье һайн байха байгаа.

Абянууд болон үзэгүүдые шудалха үеын зарим материалнууд хуушан «Үзэглэлһээ» абтанхай. Жэшээнь, «п» үзэгэй жэшээ хуушан «Үзэглэлһээ» сэхэ дууряажа абтаһан «паровоз» гэжэ үгэ ямаршье бодомжогүйгөөр оруулагдашанхай.

Эдэ мэтын дутуу дунданууды тоолобол олон байха.

Нүхэр Гасаруновагай элидхэл сугларагшадта барагсаан һайшаагдаһан байна. Шүүмжэлэн хэлсэлгын үедэ багшанарай институдай буряад таһагай лаборантка Жалма Шагдаровна, студентнэр Болотов Б., Жамсоева Д-Ж. гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Буряад таһагай багшанарай ба студентнэрэй хэлэ бэшэг шудалха бүлгэмэйхид һанамжануудаа олониитэ багшанарай анхаралда табиха гэжэ шиидхээ. Али нэгэ онол аргые хаража үзэхэдөө, ямар нэгэн һургуулида гү, али нэгэ аймагай һургуулида хэрэглэжэ үзэнгүй, бүхы буряад һургуулинуудта шүүмжэлэн үзэбэл һайн. Эдэ бүхы һанамжануудые шүүмжэлжэ үзөөд, саашанхи хэблэлдэ дутуу дундануудыень усадхажа, Липецкэ болон Ростовско багшанарай түрүү дүй дүршэл хэрэглэжэ, һайнаар зүбшэн хэлсэжэ хэблэн гаргаа хада, гэмгүй учебник боложо шадахань дамжаггүй.

Б. Цырендашиев,
Д. Банзаровай нэрэмжэтэ институдай студент.
Улаан-Үдэ.

Үндэр ургасын түлөө

«Байкальский» совхозой Елан нютагай таряашад ерэхэ намартаа баян ургаса абахаар бэлдэжэ байнхай. Тэдэнэр хабарайнгаа тарилгада 1060 центнер шэниисын, 360 центнер горохой, мүн викын 100 центнер үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэжэ хаагаа. Тэрэшэлэн 1500 гектар поли дээрэ саһан тогтоогдоо, кукуруза тариха 2500 гектар талмай дээрэ шэбхэ болон шубуунай аргал тараагдаа. Энэ хүдэлмэридэ механизатор нүхэд Николай Дорохов, Илья Ипатьев гэгшэд илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадалсанад.

Б. Сотнич.
Кабанск.

Айл бүхэндэ хэрэгтэй эд бараан

Хяагтын аймпотребсоюзай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд долоон жэлэй табадахи жэлые амжалта ехэтэйгээр угтаба. Эдэнэр үнгэрһэн декабрь һарада түсэбһөө гадуур 55700 түхэригэй эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые ажалшадта наймаалһан байна. Эдэнэрэй дундаһаа Хяагтын адагай, Хүдэриин совхозрабкоопой хүдэлмэрилэгшэдэй үндэр бүтээсэтэ ажалые һайшаан магтамаар.

Хяагтын худалдаа наймаанай түлөөлэгшэд колхоз. совхозуудайнгаа фермэ, отарануудтань үдэр бүри шахуу ошожо, малшад, хонишодто хэрэгтэй эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые наймаалдаг болонхой. Эндэ хамтадаа зургаан автолавка, гүүртэдэнь наймаалагшагүй ларегууд эмхидхэгдэнхэй.

Д. Колмаков.

Шэнэ барилга дээрэһээ репортаж

Томо комбинат бодожо байна

Хамар Дабаанай хойто шэлэдэ барилгын ехэ талмай нэмжын харагдана. Энэмнай долоон жэлэй үедэ Союз дотор баригдажа эхилһэн томо барилгануудай нэгэн—Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай барилга гээшэ.

Промышленна ерээдүйн томо гигантын барилга дээрэ үглөөнһөө үдэшэ болотор моторнуудай хүүеэн, хюрөөгэй таршаганаха абяан замханагүй, электро-гагнууриин гал эндэшье, тэндэшье ярарна.

Заһабарилгын гол мастерскойн барилга дүүргэгдэжэ байна. Барилга хабсаралгын 2-дохи управлениин комплексно бригада энэ барилга дээрэ ажаллана. Михаил Иванович Мясников түрүүтэй тус бригадынхид эршэмтэйгээр ажаллажа,

шухала удха шанартай барилгые саг болзор соонь дүүргэхые оролдонод. Тус бригадынхид үйлэдбэреэ зүбөөр эмхидхэһэнэй ашаар нэгэ жэгдээр ажаллана, даабаряа үдэр бүхэндэ үлүүлэн дүүргэнэ.

Комбинадай барилга дээрэ шэнэ, түрүү арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ, хүсэ ехэтэй техникэ ашаглагдажа байнхай. Томо МАЗ машинанууд ехэ түмэр-бетон зүйлнүүдые эндэ зөөжэ, барилгын материалаар таһалгаряагүйгөөр хангана. Эдэ машинануудай олониинь түрүүшынхеэ энэ барилга дээрэ хэрэглэгдэжэ эхилһэн түмэр-бетон тулга зөөнэ. Эндэ ажалладаг крановщигуудай нэгэн Михаил Каплин оролдосотой ажалаараа шалгардаг. Тэрэ эдэ машинануудай шэрэжэ асарһан тулгануудые хаһа саг соонь буулгажа шадана. Ашаа буулгаха, барилгын материал хэрэгтэй газартань хүргэхэ ажалай механизмын хүсөөр бүтээгдэдэг болоһоной ашаар МАЗ-ууд эндэ удаан байлгагданагүй.

Гол корпусой бодхоогдожо байһан газарта байшангай һуури табиха нүхэн малтагдаагүй, харин тала газарта һуури бодхоогдожо байнхай. Эгээл иигэжэ эндэ республика доторoo түрүүшынхеэ түмэр-бетон тулгануудые газарта зоожо һуури табигдажа эхилээ. Тулгаар һуури табилгада копер гэжэ нэрлэгдэһэн түхеэрэлгэ хэрэглэгдэнэ. Эндэхи барилгашад-механизаторнууд Евгений Тарашкинов, Иван Хованский, Николай Суязов гэгшэд экскаваторай зарим детальнуудые хубилган таарууулжа, тэрэнээ копер гэжэ нэрлэнхэй. Шэнээр хубилган зохёогдоһон энэ машинын хүсөөр түмэр-бетон тулганууд газарһаа үргэгдэжэ, хэрэгтэй газартаа табигдана. Гол корпусой һуури табиха ажалые копровщик Михаил Шекунов хүтэлбэрилнэ. Тэрэнэй заабаряар экскаваторай машинист тулгануудые хэрэгтэй газартань тааруулжа табидаг.

Копер дээрэ ажалладаг экскаваторщик Иван Хованский тулгануудые газарта зооно. Энэ копер нэгэ тулга 35 минутын турша соо газарта зоон һуулгана. Харин энээнһээ урда хэрэглэгдэдэг копернууд иимэ ажал 45 минута соо хэдэг байгаа. Иван Хованский халаан соо табан тулгын орондо 7—8-ые зооно.

Газар малтажа һуури табихын орондо түмэр-бетон тулга хэрэглэхэдэ энэ ажалай үнэ сэн хоёр дахин хямда болохо юм.

Барилгашад промышленна объектнүүдэй барилга хэхынгээ хажуугаар гэр байра олоор бодхоожо байнхай.

Долоон жэлэй томо барилга бодхоожо байһан хүдэлмэришэд бүхы ажалаа хараалагдаһан болзор соонь дүүргэхые оролдожо байна.

Зураг дээрэ: заһабарилгын гол мастерскойн барилга дээрэ ажалладаг комплексно бригадын бригадир Михаил Иванович Мясников, крановщица Анна Черенкова.

В. Шитиковэй
фото, текст.

...ЕРНАТ ҺУРГУУЛИНУУДАЙ АЖАЛ ...ДЭЛМЭРИ ЭРИД ҺАЙЖАРУУЛХА

...ургуулинууд—һу-...үжүүлгын шэнэ ...мүн. Манай орон ...н XX-хи съездын ...олоор байгуулаг-...

...я дотор шэнэ ян-...ат һургуулинууд, ... үдэртэй һургуу-... группанууд бай-...арад зоной үмэ-...агдаһан байна,— ... Союзай Ком-...ин XXII съездэ ...тральна Комите-... хэһэн тоосоон ... Хрущев тэмдэг-...мунистическэ об-...ха хүниие хүмүү-...л гээшэ һургуу-... үндэр ехэ шэнэ ... гаргажа табиба. ...даа мүнөө үеын ... ба ажаүйлэдбэ-...гжэлтэһөө гээг-...

...эдэхээр, интер-...уд ерээдүйн эр-...унис ёһоор хү-... ажал хүдэлмэ-... дүршүүлэн бэл-...нь элитэ. ... дотор 3500 ин-...улинуудта 800 ...хибүүд һуралса-...

... ЦК-гай болон ...стрнүүдэй Сове-...5 онуудта интер-...уудые хүгжөөн олошоруулха» гэһэн тогтоолоор 1965 ондо гансал интернат һургуулинуудта хоёр миллион 500 мянган үхибүүд һуралсаха юм.

1956—1957 һуралсалай жэлдэ манай Буряадай республикын 18-дахи дунда һургуулиин бааза дээрэ 1-дэхи интернат һургуули, шэлэй заводой һургуулиин дэргэдэ 2-дохи интернат һургуули байгуулагдаа һэн. Эдэ хадаа манай Буряадай түрүүшын шэнэ янзын һургуулинууд бэлэй.

Үнгэрэгшэ зургаан жэлэй хугасаа соо Буряадай республика дотор интернат һургуулинуудай тоо 11 болон олошороо, тэдэндэ мүнөө 3114 үхибүүд һуралсадаг болонхой.

Жэлһээ жэлдэ интернат һургуулинуудые хүгжөөхэ ябадал һургуулиие шэнэдхэхэ хэрэгтэ нягтаар, хоорондоо харилсаатайгаар ябуулагдана бшуу. 1965 ондо Буряадай республика дотор тэдэнэй тоо 34 болохо юм, тэндэнь 9 мянга гаран үхибүүдые һургаха гэжэ хараалагданхай. «Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ» гэһэн хуулиин гараһанһаа хойшо интернат һургуулинуудай үүргэ гол түлэб үргэгдэнхэй бшуу. Үхибүүдые ажабайдалда дадхааха, ниитын ажал хүдэлмэридэ дүршөөхэ болон һайнаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ илангаяа тэдэ һуралсалай эмхинүүдэй үүргэ ехэ ха юм.

Улаан-Үдэдэ болоһон интернат һургуулинуудай научно-практическа конференци дээрэ түрүү дүй дүршэлые согсолон хэлсэнгээ, үшөө ушаран дайралдагша дутуу дунданууды эрид шууд усадхаха гэжэ хэлсэгдээ бэлэй.

Интернат һургуулинуудай дүнгүүдые бусад һургуулинуудтай жэшэн абажа харахада, һуралсалай жэлэй хугасаада үхибүүд муу бэшэ һурадаг ба ажал хүдэлмэридэ түргэн дададаг байна. Интернадуудай нёдондо жэлэй һуралсалай 96% байхада, харин республикын бүхы һургуулинуудай һуралсал 89% болоходожо байгаа бшуу.

Ново-Селенгинскэ интернат һургуули (директорынь Бурушкина Н. М.), горитойхон амжалта туйлаа, нэгэшье муу һурадаг һурагша тэндэ үгы. Мүншье Хэжэнгын интернат һургуули (директорынь Дымбрылов Д. Д.), Хэрэнэй (директорынь Халудоров Ж. Д.) болон Хурамхаанай (директорынь Сажинов З. С.) интернат һургуулинууд муу бэшэ һуралсалтай.

Республикын интернат һургуулинуудта ехэхэн дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэн Ростовско болон Липецкэ областиин багшанарай түрүү онол аргануудые үдэр бүриингөө хэшээлнүүдтэ хэрэглэжэ эхилэнхэй юм. Багшанар С. Б. Бодиева, Х. Д. Дамдинова, В. И. Иванова, С. И. Санжиева, Е. М. Тармаева, А. В. Гергенова (Улаан-Үдын 1-дэхи интернат һургуули), В. С. Лазарева, Е. П. Порохня, Г. В. Гершман, Г. А. Гранцева (Улаан-Үдын 2-дохи интернат һургуули), Д. О. Улымжиева (Н-Селенгинск), А. И. Алексеева, Ц. Ч. Будаев, В. М. Бубеева, П. Т. Невская болон М. З. Янгутова гэгшэдэй нэрэнүүд республика доторoo нилээд мэдээжэ болонхой бшуу. Эдэ нүхэднай шанар һайнтайгаар үхибүүдые һургаһан, хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай.

Интернат һургуулинуудые дүүргэһэн һурагшад ажабайдалда түргэн нэбтэрэн ородог, элдэб үйлэдбэриин мэргэжэлнүүдтэ дададаг байна.

Улаан-Үдын 1-дэхи интернат һургуули дүүргэһэн Мария Аюшеева, Галя Захарова гэгшэд һаалишанаар хүдэлхэ зуураа коммунис бригадын гэшүүд болоо бэлэй. Эдэ хоёр басагад партида абтанхай, мүнөө Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдта һайн һуража байнад. Ажахыдаа оролдосотойгоор хабаадалсаад, Дулзэн Бабудоржиев, Владимир Эрдынеев, Михаил Харамаев, К. Гомбоев болон Цырегма Цыремпилова гэгшэд мүнөө дээдэ һургуулинуудта амжалтатайгаар һуралсана.

Гэхэтэй хамта, олонхи интернат һургуулинуудай ажал хүдэлмэридэ горитой дутагдалнууд дайралдана. Зарим һурагшад муу һурана, илангаяа ажал хүдэлмэридэ шархуугаар дадана.

Зарим интернат һургуулинуудта түшэг баазануудай барилга удааран нобшорно. Энээнһээ боложо ажабайдалда дадхаалга болон ниитын ажал хүдэлмэридэ дүршөөн һургалта муу бэелүүлэгдэнэ ха юм.

Һүүлэй үедэ тус һургуулинууд үйлэдбэриин зэр зэмсэгүүдээр болон эдеэ хоолой зүйлнүүдээр тон муу хангагдадаг болонхой. Гэгээрэлэй ба элүүр энхын министерствэнүүд кадрнуудые табихадаа халирхайдажа, энэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандадаг байна. Имагтал хүмүүжүүлгын ажал хүдэлмэри һуларанхай.

«Бурстрой», «Бурводострой» болон Буркоопсоюз гэгшэ барилгын, худалдаа наймаанай зургаанууд энэ шэнэ шэнжын һургуулинуудта онсо анхаралаа хандуулха ёһотой.

Гэгээрэлэй министерство интернат һургуулинуудые улам саашань хүгжөөхын тула бүхы хаба шадалаа элсүүлэн, партийна, советскэ болон ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ түшэглэжэ, эдэбхитэйгээр эрид һайжаруулха ёһотой бшуу.

А. Тапхаев,
Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай доцент.

Чингис ГОМБОИН

Гагарин найжатай хүбүүн

(Үнэн болоһон ушар)

Тэрэ мартагдашагүй апрелиин нарата үдэр би түрэл хотынгоо гудамжаар яаралгүйхэн алхалжа ябаа бэлэйб. Түрүүшын һайрамуудай уһа һайсахан балгаһан, утахан үбэл соо бээрэшэһэн бэеэ мүнөө одоол тэниилгэһэн борбилоонуудай шууяан, ногоорхоо байһан мододой анхилаан, зүрхэ бодолыш хүлгүүлмэ хабарай онсохон амисхал—эдэ бүгэдэ хайшаашьеб даа уряалһан мэтэ, гэрэйнгээ оёорто һуухаар бэшэ. Хараһан лэ хүнэйм нюур шарай сэлмэг һайхан—гэрэлтэй мэтээр намда һанагдажа, эжэлүүдгүй тэдээндэ энеэбхилжэ ябаһанаа ойлгоод, аягүйрхэн болибоб. Теэд миһэрэншьегүй яахабши. Тээ хажуудаханам яаралгүйхэн алхалжа ябаһан гурбые үнинэй адагланаб. Тэдэ зоной шарай айхабтар хүхюунүүд. Үндэр бэетэй, үргэн гээшэнь яаха аргагүй ээмтэй залуухан хүбүүн янза бүриин бүдэй үртэһөөрород янзаар оёһон хүнжэлдэ мансылһан нарай хүүгэдые арьягар гарнуудтаа дүрэгүйхэнөөр тэбэринхэй. Хажуудань бүришье һаа залуухан, һургуулиин шаби гэжэ һанахаар басаган ехэл түбэгшөөнгеэр нүхэртөө хэлэнэ: «Ааляар, Степа, ааляар, болгоомжотойгоор». Харин Степаниинь энеэбхилэн, «зай яаха һэм» гэжэ хэлээшье һаа, баһал болгоомжолон, хабарай һайрамуудые холуур тойрон гарана. Тэдэ хоёрһоо нэгэ бага гээгдэн, хүгшэн һалирна. Хараха зүндэ балайшье тиимэ урин бэшэ төөдэй хаш,—гэбэшье нялхахан ашаяа харахадаа, баһал шарайнь зөөлэрнэ. Бишье мэнэ һая нэрэ һурагүй миһэрхэеэ болихо гэжэ шиидэһэнээ мартажа, эжэлүүдгүй энеэбхилнэб. Иигэжэл һубарилдаһаар, Үдын хүүргэ гаража, Зауда ерэбэбди. «Яагаашье талаантай эхэ эсэгэнэр гээшэбта даа. Шишье нарайхан үхибүүн, энэ нарата дэлхэйдэ түрэжэ жаргалаа эдлэхэ талаантай гээшэш» гэһэн ямаршьеб даа энхэргы бодолдо абтан үлэбэб.

«Хадам эжы, хаана юм тэрэ газаршни»—гэһэн Степанай хоолой дуулабаб.

Гэнтэ ойлгожорхибоб. Тээ гудамжын саада үзүүртэ үндэр томо гэрнүүдээр халхалуулан үншэрһэн ори гансахан ородой сүмын алтан хэрээһэн ганжар харагдана.

— Эдэшни нарай хүүгэдтээ шажанай ёһоор хэрээһэ зүүлгэхэнь гээшэ. Ай даа, яахатнай гээшэб. Эхэ эсэгын ажалша гараар олоһон буянһаа бэшэ бурханай буян хаана байха юм. Болиит, орхиит гэхэ дурам хүрэнэ. Урмаа хухарангяар һөөргөө ябабаб.

Трамвайн тогтодог газарһаа холохоно бэшэ, үндэр столбын хажууда хүн зон олон, ябадалайшье зонууд тогтожо, бүгэдөөрэн тиишэлнэд. «Юуниинь болохо гээшэб»—зүрхэмни ёг гэжэ алхамаа түргэдхэбэб.

Левитанай хоолой гансата танибаб. «Мүнөөдэр, апрелиин арбан хоёрой үдэр... Советскэ Союзай эрхэтэн майор Юрий Гагарин!».

Хэншьеб хамсыһаам татаба. Харан гэһээм мүнөөхи Степамни хүбүүгээ тэбэринхэй, хажуудань залуухан һамганиинь.

Хашхарнаб: Ойлгоно гүш, Степан! Хүн замбуулин тээшэ ниидээ. Хүн! Ойлгоно гүш, Степан—манай совет хүн!

Тээ саанахан байһан хүгшэндэ хашхарнаб: Хүн ниидээ. Замбуулин. Юһэдэхи тэнгэридэ ниидээ.

Тэрэмнай миһэрэншьегүй, харин түргэ түргэн хэрээһэлэн мүргэнэ.

Степан энеэбхилнэ: «Минии хүбүүн баһал Юрий гэжэ нэрэтэй юм. Тиихэдээ Гагарин хүбүүнэйм найжа гээшэ. Валюша ямархан хүбүү түрөөбиб гэжэ ши мэдэнэ гүш?

Валинь энеэбхилнэ, Степан энеэбхилнэ, бүгэдэ энеэбхилэлдэнэбди. Бултадаа трамвайда һуубабди. Вали эжыдээ хэлэнэ: Эжы, тэрэ дасандатнай юу хэхэбибди. Манай хүбүүнэй найжа Гагарин ха юм.

ЭДИР ШАТАРШАДАЙ НААДАН

Байгша январиин 3-һаа 9 хүрэтэр Благовещенск хотодо шатараар Алас-Дурнадахи зонын һурагшадай командна мүрысөөн болобо. Найман республика, хизаар, областьнуудай эгээн бэрхэ шатарша хүбүүд, басагад тэндэ сугларһан байгаа. Команда бүридэ гурба-гурбан хүбүүд, нэгэ-нэгэ басаган хабаадаа.

Манай Буряадһаа нэгэдэхи зэргын шатарша хүбүүд Вощенко, Аюрзанаин, Дугаров, гурбадахи зэргын шатарша басаган Будаева гэгшэд шатарай талаар республикынгаа нэрэ түрые хамгаалһан байна. Эдэнэр Амурай, Хабаровскын командануудай дүрбэ-дүрбэн шатаршадые баранииень шүүжэ, Магаданай командые гурба хахад очкогоор, Яхадай командые гурбан очкогоор шүүгээд, Сахалинай, Шэтын командануудтай тэнсэжэ, Примориин командада шүүгдээд, хорин наймаһаа хорин очко абажа, хоёрдохи һуурида гараба. Хорин гурбан очко абаһан Примориин команда нэгэдэхи һуури эзэлбэ.

Республикымнай эдир шатаршадай команда бухы дээрээ хоёрдохи зэргын дипломоор шагнагдаа. Тиихэдэ шатаршад тус бүридөө шагнагдаһан байна. Людмила Будаевамнай басагадай дунда эгээн һайнаар наадаад, долооһоо 6 очко абажа эрхимлэбэ. Аюрзанаин Дугаров хоёр баһал муу бэшээр наадажа, өөһэдынгөө хоёрдохи, гурбадахи хюлгэнүүд дээрэ долооһоо табан очко абажа, гурбадахи һууринуудые эзэлбэд. Бэрхэ шатаршан гэжэ тоологдодог Вощенко арайл һанаһанда хүрөөгүй, нэгэдэхи хюлгэ дээрэ наадаад, гурбан хүндэ шүүгдэжэ, дүрбэн хүниие шүүжэ, гурбадахи һуурида гараһан байна. Сахалинай команда 19 очко абажа, гурбадахи һуурида гараа. 11,5 очко абаһан амурайхид дүрбэдэхи һуурида, шэтынхид табадахи, хабаровскынхид долоодохи, магаданайхид наймадахи һуурида гарабад.

Б-Ц. Цыденов,
командые хүтэлбэрилэгшэ,

Гусиноозерск городто хүүгэдэй спортын һургуули эмхидхэгдэһээр дүрбэхэн һара боложо байна. Нүүрһэшэдэй хүбүүд, басагад түрүүшын үдэрһөө спортын элдэб янзын—футбол, волейбол, баскетбол, столой теннис, бокс, уран һайнаар гимнастика хэжэ һураха секциүүдтэ ябажа эхилһэн юм. Мүнөө эндэ санын, конькиин секцинүүд илангаяа эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа байнхай. Һургуулиин секцинүүдые ниитын эдэбхитэд-инспекторнүүд хүтэлбэрилжэ, спортын элдэб орёо техникэдэ һургажа, заажа байдаг болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Гусиноозерскын оёдолой фабрикын хүдэлмэрилэгшэ Галина Торина гимнастикын хэшээл үнгэргэжэ байна.**

Ф. МОРЕНЕЦЭЙ фото.

Энээниие мэдэхэ гүт?

Шанарыень муудуулангүй һү хоёр шахуу жэлэй турша соо хадагалха аргые Британиин национальна корпораци шэнжэлэн үзэжэ байнхай. Һү һаан сасуугаа таба минутын турша соо хэтэрмэ шанга абяанай долгёор сохюулаад, тэрэниие амһарта соо хэжэ түргэнөөр часай турша соо хүргэхэ хэрэгтэй. Тиигээд тэрэниие хоёр шахуу жэлэй турша соо хадагалжа болохо байна. Иимэ һү хэрэглэхынгээ урда тээ хайлуулха хэрэгтэй. Иигэжэ удаан саг соо хадагалагдаһан һүн амтынгаа, бүридэлэйнгөөшье талаар һая һаагдаһан һүнһөө ямаршье илгаагүй байдаг.

Англи иимэ аргаар хүргэгдэһэн һү Иранда, Нигеридэ, Ганада, Сингапурта болон бусад оронуудта худалдадаг байна.

«Животноводство» гэжэ журналай 1962 оной 12-дохи номерһоо абтаба).

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, саһан орохогүй. Баруун хойто зүгһөө һулаханаар һалхилха. Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 31—33; үдэртөө 24—26 градус хүйтэн болохоор багсаагдана.

Январиин 19-20-ной үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэйшэг байха, саһа шуурган болохогүй. Һулаханаар һалхилха. Һүниндөө 35—40, үдэртөө 25—30 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1963 оной январиин 18.

ХОРИ, ЯРУУНЫН ҺОНИН

ШЭНЭ СТОЛОВО

Һаяхан Нарһата тосхондо шэнэ столово нээгдэбэ. Столоводо орожо ерэгшэдые линолиум хушалтатай ялагар шалатай, шэнэ, соморхон түмэр стол, стулнуудаар шэмэглэгдэһэн, 60 хүнэй нэгэ доро һуугаад эдеэлхэ һаруул һайхан зал угтажа байба.

Тиихэдэ кухни соонь зайн галаар хүдэлхэ сковорода, пеэшэн, мяха, овош хэршэхэ машина, хоёр холодильник гэхэ мэтэ мүнөөнэй шэнэ түхеэрэлгэнүүд хуу тодхогдонхой. Эдеэ бэлдэгшэдэй ажал нилээдгүй хүнгэдхэгдэһэн байна.

АЙЛШАД—АРТИСТНАР

Эндэхи управлениин ажалшадта Буряадай АССР-эй гүрэнэй Ленинэй орденто оперо, баледэй театрай бүлэг артистнар (РСФСР-эй арадай артист Бадма Балдаков түрүүтэй) айлшалжа, хүдөө нютагуудаарнай һони һонин концертнүүдые харуулба.

Шэнэ жэлэй хоёрдохи үдэр эдэнэр аймагай центрэй Культурын ордон соо түгэсхэлэй концерт табиба.

Зал соо сугларагшад РСФСР-эй габьяата артистка Юлия Семеновагай энэдхэг ба перси арадуудай хатар гүйсэдхэхэдэ, Буряадай АССР-эй габьяата артист Тарас Карпов, артистнар Ирина Галсанова, Ольга Шалбуева гэгшэдэй гоё һайханаар дуу дуулахадань гоёшоожо, аргагүй халуунаар угтаа.

Хори нютагтамнай хододоо айлшалжа байгыт гэжэ эндэхи ажалшад хүсэбэ.

ӨӨҺЭДЫНХИД БАҺАЛ ҺОНИН

Нарһатын Культурын байшангай агитбригадын гэшүүд—арба гаран хүн Яруунын совхозой тосхонуудаар ябажа, хүдэлмэришэд болон малшадта һони һонин наада харуулба.

Ажалшад дуу дуулаһан Чимит Дымчиков, Лида Байбородина, шүлэг уншаһан Дугар Раднаев болон бусадые халуунаар угтаһан байна.

ХОРИИНХИД ШҮҮГДЭБЭ

Яруууна, Хориин шатаршад жэл бүри нүхэрэй ёһоной уулзалга хэдэг һайн заншалтай юм. Мэнэ һая Хори тосхоной түбтэ, Пионернүүдэй ордон соо тэдэнэй ээлжээтэ уулзалга үнгэргэгдэбэ.

Хоёр талаһаа гурба-гурбан шатаршад—Яруунаһаа нэгэдэхи разрядтай Нарһатын совхозой ветврач Валерий Давыдов, Эгэтын интернат һургуулиин директор Бато Цырендылыков, мүн тэндэхи найман жэлэй һургуулиин багша Пурбо Гармаев, тиихэдэ Хориһоо—Анаагай совхозой главна ветврач Никандр Михайлов болон хоёрдохи разрядтай агроном Виктор Осипов, багша Виктор Жигжитов гэгшэд уулзажа, аһан шадалаараа тэмсэбэд.

Нэгэдэхи хюлгэ дээрэ наадаһан Михайлов Давыдовые нэгэ шүүгээд, һүүлдэнь тэнсээ. Гэбэшье нүгөө хоёр хюлгэ дээрэ айлшад «хуурайгаар» шүүжэ, яруунынхид амжалта туйлаба.

БУХГАЛТЕР—ЧЕМПИОН

Тээгдэ тосхондо Хүрбын совхоз, леспромхоз, арба нэгэн жэлэй һургуули гэхэ мэтэ эмхи зургаанууд оршодог тула, эндэ хүн зон олон юм. Тиимэ дээрэһээ һаяхан үнгэргэгдэһэн шатарай турнирта тосхоной чемпионой нэрэ зэргые аяар 24 хүнэй буляалдаһаниинь гайхалтай бэшэ.

Үсэд шанга тэмсэлэй һүүлдэ Хүрбын леспромхозой ОРС-ын бухгалтер Г. Хамаганов бэрхээр наадажа, нэгэдэхи һуури эзэлэн, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Хоёрдохи һуури совхозой главна зоотехник Э. Дашиев, гурбадахи һуури совхозой бухгалтер Ж. Дондоков гэгшэд эзэлээ.

Н. Галданов.

Киргизэй зональна машина туршалгын станциин малшан Андрей Нольхин гэгшэ ехэ олон гахайнуудые шахажа байдаг. 1962 ондо 2500 гаран центнер гахайн мяха мяханай комбинадта тушаагаа. Мүнөө үедэ үшөө мянга табан зуун гахайнууд шахагдажа байна. Андрей Нольхин гахайнуудаа байлгаха, харууһалха түрүү арга метод хэрэглэжэ, комплексно механизаци хэһэнэйнгээ ашаар иимэ ехэ ажал үндэр бүтээсэтэйгөөр хэжэ байдаг юм. Эдюурнүүд соонь хоол хубаажа хэхэдэ, тусхай машина, байрыень сэбэрлэхэдээ, бульдозер хэрэглэдэг.

Ажалаа иимээр эмхидхэһэнэйнь ашаар нэгэ центнер гахайн мяханай сэн 42 түхэриг болоно. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 15 түхэригөөр үнэгүй болоно. Зураг дээрэ: түрүү малшан-механизатор Андрей Нольхин.

ТАСС-ай Фотохронико.

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

Хонинож эрьелдэ... (ценуроз) үбшэ аргалха т...

(Агын „Дружба" колхозой ветврач М. Гармаевай хөөрөөнһөө)

Шэтын областиин Агын округой «Дружба» колхозой хонид эрьелдэдэг үбшэнһөө олоороо үхэдэг байгаа. Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргээд байхадам, намайе энэ колхоздо хүдэлхөөр эльгээһэн юм.

Эрьелдэдэг үбшэндэ хүртэһэн хонидой толгойн арһые түхэреэлжэ үбшөөд, яһыень сооложо, уйлхайнуудые абажа хаядаг. Нохойн, үнэгэнэй шэбхэ тонтогоолһоо үбһэ ногоогоор дамжажа хонидто хүрэдэг уша хорхойн үбшэн юм,— гэжэ институтда ойлгоһон байгааб. Теэд энэ үбшэниие аргалха гээшэ үнэндөө бэлэн хэрэг бэшэ байгаа, илангаяа олон хонитой колхоздо бүришье бэрхэтэй. Ушарынь юуб гэхэдэ, операци хэхэ столһоо эхилээд юумэн дуталдана. Тэрээнһээ гадна, олон хонидые иигэжэ эмшэлхэ гээшэ удаан, унжагай хэрэг. Тиимэһээ энэ үбшые ондоогоор, бэлэн мүрөөр эдэгээхэ арга олохын тула үдэрһөө үдэртэ бододог, шэнжэлдэг болоо һэм.

Эрьелдэдэг үбшөөр үбдэһэн хонидые һайнаар ажаглахадамни, нэн түрүүн дүйрэн дүнгеэ болошодог, зариманиинь сэхэ урагшаа гүйдэг, нэгэн гэбэл, баруун зүүн тээшээ һалан һандангүй эрьелдэдэг, зарим хонид гэдэргээ хинсагаад хэбтэшэдэг байба.

Иимэ үбшөөр үбдэһэн хонид яахадаа дүрбэн ондоогоор муудадаг байнаб гээд шэнжэлжэ эхилээ һэм. Баруун тээшээ эрьелдэдэг хонидой толгойе бараад үзэхэдэ, тархиинь баруун хажуу тээ эрхы дарама газарта зөөлэн болошоһон, бальбалзажа байдаг байба. Тиигэжэ тархиинь али хажууда уйлхай бии болоноб, тэрээн тээшэнь лэ хонид эрьелдэдэг байшоо.

Мүн декабрь һараһаа эхилээд март хүрэтэр энэ үбшөөр хонид ехэнхидээ үбдэдэг. Тиигэжэ үбдэбэл, долоон хоногой туршада үхэдэг байгаа.

1960 оной ноябрь һарада нэгэ түлгэхэн тиимэ үбшөөр үбдэшоод, үхэхэ үдэрөө хүлеэн эрьелдэжэ байба. Толгойень барижа, дундаа нүхэтэй бүдүүхэн (иньекционно) зүүгээр баруун хажуудаа зөөлэхэн болоһон газартань соо хадхажархёоб. Тиигэн гэһээм зүүнэй хүндыгөөр шүүһэн сорьёлон гараа һэч. Шүүһэнэйнь бага болоходо, шприцээр сүм һорожо абаад, һулаханаар эдь... хэгдэһэн мар... зүүнэйнгээ нүх... гааб. Хойто ... түлгэ һайн бол... ханаар эдеэлж... үдэртөө ондоо ... жо, мүн лэ эн... һэм. Тэрэ гэһэ... нидой эрьелдэ... хэнь үсөөн бол...

Иимэ үбшөөр... ниндо 45 мину... хэгдэдэг, хари... гажа аргалхад... 5 минута хэрэ...

Зүгөөр энэ ... хонид иимэ ... яахадаа аргал... үбшэлһэн хон... уһыень гаргаа... уйлхай сооһи х... Хожомынь уйл... тэндээ хатажа, ... дог юм. Һулах... марганцовко, ... риваноль гэдэ... хэ шухала.

Эрьелдэдэг ... хонидые иигэж... лоһон байнабди... даа Буряадай ... хонишодто, мүн... мэргэжэлтэдтэ ... лэдэг болохыень... хэтэеэ хамта ... дые олоһон мэр... радхал, зүбшэл... сэлэнтэйб.

ХИЛЫН СААНАҺА

Н. С. Хрущевой үгые Чехословакиин арад һайшаана

ПРАГА, январиин 16. (ТАСС). Чехословакиин бүхы радиостанцинууд болон телевиденинүүдээр дамжуулагдаһан КПСС-эй делегациие толгойлогшо КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущевой СЕПГ-гэй VI съезд дээрэ хэлэһэн үгые Чехословакиин олон миллион эрэгтэй, эмэгтэйшүүл тон анхаралтайгаар шагнаба. Мүнөө үеын уласхоорондын байдалые болон дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй тэнсүүриие марксистско-ленинскэ ёһоор шэнжэлһэн, түрүүшынгээ үгэһөө эхилээд, һүүлшынгээ үгэ хүрэтэр эб найрамдалай хүсэнүүдэй болон социализмын илаха байһанда этигэлтэй, хүн түрэлтэнэй амар амгалан жаргалта ерээдүй тухай оролдолго гаргаһан тэрэ үгын удхые болон үзэлые ЧССР-эй ажалшад халуунаар һайшаагаад, бүрин дэмжэнэ.

Ехэ анхарал хандуулна

НЬЮ-ЙОРК, январиин 16. (ТАСС). Германиин нэгэдэмэл социалис партиин VI съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущевой үгэ хэлэһэн тухай Берлинһээ абтаһан мэдээсэлдэ Америкын телеграфна агентствэнүүд, радио болон телевидени тон ехээр анхаралаа хандуулна. Ондо ондоо байгуулгатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха шухала гэһэн газарнуудыень онсо тэмдэглэнэ.

Ханой городой хүн зон советскэ парламентска делегациие амаршалба

ХАНОЙ, январиин 16. (ТАСС). Верховно Соведэй Союзай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ю. В. Андропов толгойлогшотой СССР-эй Верховно Соведэй ДРВ-дэ ерэһэнтэй дашарамдуулан эмхидхэгдэһэн митинг дээрэ Ханой городой таби мянган хүн сугларба.

ДРВ-гэй ниислэл хотын хүн зоной үмэнэһөө Ханой городой мэр Чан Зуй Хынг гэгшэ совет айлшадые амаршалжа, бүхы совет арадта амар мэндээ хүргэбэ. Ханойн хүн зоной зүрхэ сэдьхэлдэ совет арадтай хани байһанай мэдэрэл хэтэ мүнхэдөө залирхагүй гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. «Вьетнамай болон совет арадуудай хоорондохи таһаршагүй хани барисаан мандаха болтогой!» гэһэн үгэнүүдтэй туг советскэ делегацида Чан Зуй Хынг барюулба.

Советскэ делегациие толгойлогшо Ю. В. Андропов Вьетнамай арадай социалис байгуулгада туйлаһан амжалтые дээгүүр сэгнэһэн харюу үгэ хэлэбэ.

Ехэ һайн туһаламжа

ХАНОЙ, январиин 16. (ТАСС). Вьетнамай арадые хэдэ мянган жэл соо зобоожо туляажа байһан хумхаа үбшэнтэй (маляритай) гэмсэхэ ябадалда совет арадай ехэ туһаламжа хүргэһые Вьетнамай арад хэзээдэшье мартахагүй гэжэ хумхаа үбшэнтэй тэмсэхэ институдай директор Данг Ван Нгу мэдүүлбэ.

1954 оной һүүлээр хумхаа үбшэнтэй тэмсэхэ зорилготойгоор ДРВ-дэ ерэһэн советскэ медигүүд, мэргэжэлтэд тусхай түхеэрэлгэ болон хумхаа үбшэниие үүсхэдэг боргооһо батаганаа угы хэхэ хэдэн арбаад тонно эм болон элдэб бодосуудые асарһан байна гэжэ Данг Ван Нгу тэмдэглээ гээд ВИА агентство мэдээсэнэ.

Мүнөө хумхаа үбшэнтэй тэмсэжэ ябаһан совет мэргэжэлтэдые Хойто Вьетнамай провинци бүхэндэ харадагбди гэжэ Данг Ван Нгу мэдээсэбэ. Тэдэнэр эм дом хубаадаг, хумхаа үбшэнтэй тэмсэхэ центрнүүдые байгуулгада туһалдаг. Мүнөө ДРВ-дэ 55 тиимэ центрнүүд байгуулагданхай, тэдэ центрнүүдтэ зуу гаран фельдшернүүд, 150 гаран медицинскэ сестранууд ажалладаг юм. Хумхаа үбшэнөөр үбшэлэлгэ мүнөө үсөөржэ байна. Жэшээнь, Тай Нгуен провинцида 1961 ондо хумхаа үбшэнөөр үбшэлэлгэ гуша дахин үсөөрһэн байна.

Хани ёһоной бэлэг

РАНГУН, январиин 16. (ТАСС). Бирмэдэ байдаг СССР-эй элшэн сайд А. М. Ледовский гэгшэ Советскэ Союзай туһаламжаар баригдаһан технологическа институдта Советскэ правительствын бэлэг—1500 томһоо бүридэһэн библиотекэ дамжуулан үгэбэ.

Тус институдай ректор профессор У Ен Мо гэгшэ баярай үгэ хэлэбэ. Мүнөө үе сагай түхеэрэлгээр зэбсэгжүүлэгдэһэн олон тоото лабораторинуудтай технологическа институт барижа үгэхэдөө, Советскэ Союз бидэндэ тон ехэ туһа хүргөө гэжэ У Ен Мо хэлэбэ. Манай институдта совет багшанар хүдэлмэрилжэ байдаг. Эдэ бүхы юумэн Бирмэдэ техническэ эрдэмэй хүгжэлтэдэ туһална. Мүнөөдэр бидэнэр өөрынгөө библиотекэдэ номуудые абажа байнабди.

Америкын эхэнэрнүүдэй конгре...

ГАВАНА, январиин 15. (ТАСС). Эндэ Америкын эхэнэрнүүдэй конгресс хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр. Тус конгрессэй пленарна заседанинууд дээрэ үгэ хэлэһэн Европын, Азиин болон Африкын хэдэ хэдэн гүрэнүүдэй эхэнэрнүүдэй организацинуудай түлөөлэгшэд конгрессые үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, тэрэнэй уг зорилгонуудые һайшаадаг байһанаа мэдүүлбэд.

Эб найрамдалай Соведэй гэшүүн, эб найрамдалые болон арадуудай бэеэ даанги байдалые хамгаалха кубинска хүдэлөөнэй президент, Гаванын университедэй ректор Хуан Маринельо Эб... Бүхэдэлхэйн С... һөө энэ конгрес... луунаар амарш... хэгшэдые эрид ...

Совет эхэнэ... лэгшэ Зинаида ... амаршалгын ү... тон һонирхолто... «Фидель, Хрущ... таанартай суг... делегадууд нэгэ... харалдабад. З. ... эхэнэрнүүдэй ү... зурагша И. Су... хоёр зураг—Ф... портрет болон ... гэһэн зураг к... бариба.

Грюницкий Тогын прем... министр болобо

ПАРИЖ, январиин 16. (ТАСС). «Буһалгаа хэһэн комитедэй» дурадхалда харюусахадаа, Николос Грюницкий Тогын саг зуурын правительствые эмхидхэхээр зүбшөөбэ гэжэ тоголезскэ радиогоор соносхогдоһон мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ гээд Франс Пресс агентство мэдээсэнэ

Грюницкий ... хүн зоной ... союз» гэһэн опп... тиин хүтэлбэрил... 1958 ондо Сил... пиогой правите... гартаа абатар... правительствые ... байһан юм.

Конгын правительство Ч... бэшэгые зүбшэн хэлсэжэ...

ЛЕОПОЛЬДВИЛЬ, январиин 15. (ТАСС). Эндэ абтаһан мэдээнэй ёһоор, Конгын премьер-министр Сирил Адула Катангын амяараа һанаатайшуулай удамарша Чомбейһээ бэшэг абаба. Түбэй правительствын болон ООН-ой мэдэлдэ орохоор, Катан... ябадалаа бол... байһанаа тэрэ ...

Конгын Респу... тельство заседа... бэшэгыень зү... байна гэжэ мэ...

Баһа дахин Куба туха...

ВАШИНГТОН, январиин 15. (ТАСС). Гүрэнэй секретарь Раск түлөөлэгшэдэй палатын гадаадын хэрэгүүдэй коммиссиин гэшүүдтэ Куба тушаа асуудалаар үсэгэлдэр 3 часай турша соо хаалтатай үүдэнэй саана мэдээсэл ...

«Кубада шал... лөө» Раск оро... гэһэн һанамжа... гэшүүд мэдүүлб... седаниин һүүлэ... түрүүлэгшэ Мор...

Панамада зоргоороо ааша х...

ГАВАНА, январиин 16. (ТАСС). «Юнайтед фрут компани» Панамын национальна гвардиин дэмжэлгэтэйгээр таряашадые газар дээрэһээнь намнажа, ургасыень угы хэжэ, гэр байрыень һандаргажа байна. Олонхи таряашад, тэрэ тоодо эхэнэрнүүд, үхибүүд болон үтэлэгшэд орохо байрагүй болонхой. Зарим газарта полици болон та... рондо тулалд... Жэшээнь, «Уил... тагта хадуурну... таряашад өөһэ... хахалуулангүй, ... гвардиин солда... жархёо.

Редактор
Ц. Ц. ...

Манай адрес, телефо...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Лен... ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. реда... ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизн... —24-74, сельского хозяйства, советского строитель... ры—47-59, промышленности, транспорта, инфор... литературы и искусства—34-05, писем и рабсел... отдел переводов и корректорская—35-95, бухга... Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерст... Бурятской АССР.

Н00325. Зак.